

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการทุนสนับสนุนวิจัยกิจกรรมทางเลือก

(Alternative Activity Research : AAR)

เพื่อเด็ก สตรี ผู้นำศาสนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
(จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสี่อำเภอตอนล่างของจังหวัดสงขลา)

โดย นางเมตตา ภูนิ้ง และคณะ

เมษายน 2556

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการทุนสนับสนุนวิจัยกิจกรรมทางเลือก

(Alternative Activity Research : AAR)

เพื่อเด็ก สตรี ผู้นำศาสนา ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

(จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสี่อำเภอตอนล่างของจังหวัดสงขลา)

คณะผู้วิจัย

นางเมตตา ภูนิง

นางสาวกฤติกา สือรี

นางสาวปริญดา สือรี

ชุดโครงการ ทางเลือกใน 3 จังหวัดภาคใต้

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้ เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	i
บทสรุปผู้บริหาร	A
บทที่ 1 บทนำ	
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์	1
กลุ่มเป้าหมาย	2
เงื่อนไขการสนับสนุน	3
ข้อเสนอโครงการ	3
แผนการดำเนินงาน	4
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วิธีดำเนินงาน	
กลุ่มเป้าหมาย	9
วิธีการดำเนินงาน โครงการ	10
ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน	11
กระบวนการดำเนินงาน	11
กระบวนการพิจารณา	12
ระยะเวลาดำเนินการ	13
แจ้งผลการพิจารณาโครงการ	13
สนับสนุนทุนกิจกรรม	13
ติดตามการดำเนินกิจกรรม	13
ประชุมสรุปการติดตามเขียนเขียนโครงการ	13
ประชุมสรุปบทเรียน	14
บทบาทในการดำเนินงาน	14

บทที่ 3 ผลการดำเนินงาน

ด้านกลไกการจัดการ	16
โครงสร้างการทำงานของ “เฮอะก็ดอ”	17
ด้านระบบข้อมูล	19
ด้านการเรียนรู้ และสร้างการเปลี่ยนแปลง	25
กรณีศึกษาการยกระดับงานชุมชน	32
การสร้างเครือข่ายการทำงาน	33
ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น	33
ความประทับใจ	35
ตกผลึกหลังดำเนินกิจกรรม	35
ความยั่งยืนของกิจกรรมทางเลือก	37
ยกระดับโครงการกิจกรรมทางเลือก	45

บทที่ 4 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการดำเนินงาน	48
กลไกการจัดการระดับชุมชนที่ทำเพื่อเด็ก เยาวชน	49
กลไกการจัดการระดับชุมชนของผู้นำศาสนา	49
กลไกการจัดการระดับชุมชนของสตรีหม้ายและกลุ่มสตรี	49
ปัญหา และอุปสรรค	50
ข้อเสนอแนะต่อโครงการวิจัยในระยะต่อไป	51

บทที่ 5 สรุปค่าใช้จ่ายงบประมาณประจำงวด

52

Abstract

Alternative Activity Research: AAR

Alternative Activity Research: AAR proposes to develop a mechanism for organizing operations (involving the participation of government organizations, private institutions, communities, and academic sectors) that build information systems, provide shared spaces for learning, and create positive change in communities. The operations will give rise to “Hao-Kee-Tao” (Network of Goodness) and will allow members of the community (such as youth, women, widows, religious leaders) to exchange ideas which may lead to conflict resolution. The program will be organized and operated by people in community. It may create cohesion, harmony, strong relationships, love, and hope in the community. It may reduce distrust among people as well. It may transform problems into wisdom through knowledge. AAR aims to create conscious mind. It focuses on children, orphans, youth, women, widows, and religious leaders.

AAR program in 2012 founds 500 projects that operate in Pattani, Yala, Narathiwat, and Songkhla (Jana, Thepha, Natawee, and Saba-Yoi county) province. The operated area includes 37 counties, 288 districts, and 1894 villages. 216 projects operate in 33 counties, 112 districts, and 238 villages of Pattani. The numbers of projects in Yala, Narathiwat, and Songkhla are 127, 56, and 101 (20.2%) respectively. The 2012 AAR program has 7320 organizers and 15267 activity participants. From 500 projects, 430 projects (86%) are located in previously operated area (cover about 193 villages) and 70 projects (14%) are located in new region (cover about 45 villages). From 500 projects, 179 projects (35.8%) focus on children, orphans, and youth; 185 projects (37%) target women, widows, and low-income women; and 136 projects (27.2%) concentrate on religious leaders. In term of activities, 361 projects (72.2%) relate to religious activities; 112 projects (22.4%) involve careers; 18 projects (3.6%) focus on art and culture; 6 projects (1.2%) concern with health; and 3 projects (0.6%) are about education. Among these activities, 239 projects (47.8%) are new and 261 projects (52.2%) are previously organized by the communities, which AAR helps improve

upon. AAR provides shared spaces for having activities in communities, creates leadership, encourages self-sacrificing notion, and gives many opportunities to people in the communities to solve problems together. AAR's target groups are widows, orphans, youth, and religious leaders. AAR builds strong communities from people of all religions by giving them chances to communicate and take care of each other.

The hearts of this program are to provide knowledge, invite people to participate in "Paka" activities, and evaluate the result of these activities. The evaluation is done by a committee who are selected from members of a community. The committee must have service mind and aims to assist everyone without prejudice or self-interest. The committee must not be under the influence of any organization or political party in order to gain respect from the community. The success of AAR demonstrates by the achievement of its goals such as the participation in religious activities, the positive changes in youth, the pride in helping each other, the improvement of quality of life and family, the productive careers, and the harmony and trust in communities.

The next phase involves following up the results in short and long terms. It should create space and learning process in community. It should develop a "model AAR project" that can be used as an example in new area and support the formation of committees for promising projects in local and community levels.

สัญญาเลขที่ RDG5510027

โครงการ “ทุนสนับสนุนวิจัยกิจกรรมทางเลือก (Alternative Activity Research : AAR)

เพื่อเด็ก สตรี และผู้นำศาสนา ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส

และสี่อำเภอตอนล่างของจังหวัดสงขลา”

สรุปรายงานฉบับสมบูรณ์

รายงานในช่วงตั้งแต่ วันที่ 1 เมษายน 2555 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2556

หัวหน้าโครงการวิจัยผู้รับทุน : นางเมตตา ภูนิ้ง

หน่วยงาน : คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

โครงการ “ทุนสนับสนุนวิจัยกิจกรรมทางเลือก (Alternative Activity Research : AAR) เพื่อเด็ก สตรี และผู้นำศาสนา ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสี่อำเภอตอนล่างของจังหวัดสงขลา” มีวัตถุประสงค์เพื่อ สร้างการพัฒนากลไกการจัดการการดำเนินงานที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของภาคีภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคชุมชนและภาควิชาการ ให้เกิดทิศทางการทำงานร่วมกันเกิดความสัมพันธ์การเป็นเจ้าของ “เฮาะกิดอ” เปิดโอกาสให้ชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ ร่วมติดตามผล เยี่ยมเยือนให้กำลังใจ คาดหวังว่าจะเกิดความเปลี่ยนแปลง ขยายผลภายหลังการดำเนินงานตามกิจกรรมนำไปสู่การแก้ปัญหา บนฐานความต้องการที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่

ผลการดำเนินโครงการทุนสนับสนุนกิจกรรมทางเลือก (โครงการเฮาะกิดอ) เริ่มเปิดรับข้อเสนอโครงการ 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ตั้งแต่เดือนมิถุนายน - กรกฎาคม พ.ศ. 2555 และระยะที่ 2 ตั้งแต่เดือน ตุลาคม-พฤศจิกายน 2555 กลั่นกรองพิจารณาโครงการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และคณะกรรมการจำนวน 25 ท่าน ได้รับการพิจารณา จำนวน 500 โครงการ เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 2,500,000 บาท (สองล้านห้าแสน บาทถ้วน) โดยการสนับสนุนทุนจากศูนย์อำนวยการบริหารชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต). เป็นจำนวนเงิน 1,500,000 บาท (หนึ่งล้านห้าแสนบาทถ้วน) และสนับสนุนทุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สกว. (ฝ่าย 1) เป็นจำนวนเงิน 1,000,000 บาท (หนึ่งล้านบาทถ้วน) ในระยะที่ 1 มีการโครงการจัดกิจกรรม ระหว่างเดือน สิงหาคม – เดือนกันยายน พ.ศ. 2555 การจัดกิจกรรมนช่วงเทศกาลถือศีลลด เช่นการ บรรยายธรรม เจริญสมาธิ 10 คืบสุดท้ายเดือนรอมฎอน ฮาลาเกาะฮู (กลุ่มศึกษาอัลกุรอาน) ระยะที่ 2 โครงการจัดกิจกรรมระหว่างเดือนธันวาคม 2555 – มกราคม พ.ศ.2556 เทศกาลการกวนอาซุร และ กิจกรรมทั่วไป เช่น โครงการการเรียนรู้กือรออาตี อาบน้ำญานาชะฮายหญิง และกิจกรรมเกี่ยวกับอาชีพ เช่น การเพาะเห็ด ฝักถั่วฝักขาม ขนมน้ำบ้าน และปลูกผักปลอดสารพิษ เป็นต้น การดำเนินโครงการ กิจกรรมทางเลือกภายใต้ชาวบ้านคิด ชาวบ้านทำ สานความสัมพันธ์ในชุมชนสร้างความใกล้ชิดที่ห่างหายไป โดยใช้กระบวนการปาเกะทลายกำแพงความขัดแย้งของชุมชนเรียกความสัมพันธ์ที่หายไปในอดีต

กลับคืนมาอีกครั้ง สร้างโอกาสและความหวังโดยการร่วมทำความดี เปลี่ยนปัญหาให้เป็นปัญญาผ่านกระบวนการความรู้ นำในการจัดกิจกรรมเพื่อเด็กกำพร้าเด็กด้อยโอกาส เยาวชน สตรี สตรีหม้าย และผู้นำศาสนา ด้วยรอยยิ้ม ความสุข สร้างความสัมพันธ์ชุมชนสู่สันติ

การสร้างเครือข่ายความดี “เฮาะกิตอ” ต้องทำตัวอย่างให้ชุมชน (โครงการ) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเยาวชน ผู้นำศาสนาและตัวแทนชาวบ้าน การสร้างความปรองดองในชุมชน การวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค แล้วมาแก้ปัญหาร่วมกัน การขยายพื้นที่ให้ชุมชนอื่นๆ เข้ามาเป็นเครือข่ายเฮาะกิตอ สร้างจิตสำนึก จิตอาสาต่อสมาชิกโครงการในพื้นที่และสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนใกล้เคียง

ข้อค้นพบ สร้างความรักความสามัคคี ค้นหาปัญหาที่ควรแก้ไข เยาวชนเปลี่ยนลักษณะนิสัยเดิมเพื่อกระทำความดีขึ้น มีความเคารพต่อบิดามารดาลดความก้าวร้าว เกิดความสามัคคีเอื้ออาทรซึ่งกันและกันเกิดเครือข่ายที่ดูแลน้อง เกิดมิตรภาพสร้างโอกาสทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม และเห็นคุณค่าในตนเองเพื่อเพิ่มผลความรู้สู่ความดี (ผลบุญ) โครงการเฮาะกิตอฟื้นฟูความสัมพันธ์ของชุมชน ลดความหวาดระแวง สร้างความใกล้ชิดความปรองดองเป็นเครือข่ายติดกลับคืนมาอีกครั้ง

สร้างพื้นที่กลางในการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้งนั้นชุมชนจะมีการกำหนดสถานที่ในการจัดกิจกรรม มีสภิก เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมซึ่งส่งผลในด้านดีให้กับชุมชนในความใกล้ชิดสนิทสนมลดช่องว่างระหว่างวัย และใกล้ชิดศาสนามากขึ้นของทุก ๆ ฝ่าย

สร้างนักกิจกรรม เกิดจิตอาสา เครือข่าย และกลุ่มกิจกรรมและกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนในการดำเนินกิจกรรม

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน สกว.

1. การสนับสนุนทุน ควรสนับสนุนบนฐานความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ในฐานะผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (user) เป็นของจริง ปัจจุบันมีช่องว่างระหว่างงานวิจัยที่นักวิชาการทำ กับงานวิจัยที่ชาวบ้านในฐานะผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (user) ทำจึงต้องมีรูปแบบหรือวิธีการทำวิจัยอีกแบบหนึ่ง อาจจะเป็นโจทย์ที่น่าสนใจของการวิจัยอีกแบบหนึ่ง ซึ่งทำในเงื่อนไขที่ทำวิจัยแบบอื่นไม่ได้ ที่สามารถให้สตรีหม้าย สตรียากไร้ เด็กกำพร้า เยาวชน และผู้นำศาสนา ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

2. การสนับสนุนทุนต่อยอดพื้นที่เข้มแข็งเพื่อการกระจายตัวของโครงการและเป็นการสร้างพลังในระดับชุมชนอย่างเข้มแข็ง

3. การสนับสนุนทุนกิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการสืบสานศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชนสู่กลุ่มเป้าหมายเยาวชนคนรุ่นใหม่เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสู่อนาคต

4. การขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง นักวิจัยชุมชนต่อยอดการวิจัยพัฒนาในชุมชน

แบบเจาะลึกในพื้นที่ที่โครงการเขาเก็ดดอดำเนินการไปแล้ว การประสานงานกับ 4 เสาหลักในพื้นที่ การพัฒนาศักยภาพผู้นำ การจัดทำข้อมูลชุมชนและวิเคราะห์ชุมชน

5. ควรส่งเสริมด้านการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ทุกรูปแบบ เพื่อให้ประชาชนทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมโดยสนับสนุนให้มีการสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

6. เปิดโอกาสสตรีหม้าย สตรียากไร้ เด็กกำพร้า เยาวชน และผู้นำศาสนา สร้างศักยภาพการจัดการของตนเองบนฐานวิถีวัฒนธรรมของพื้นที่ เพื่อสร้างความมั่นใจในการสร้างศักยภาพการพึ่งพาตนเองในภาวะสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ลงนาม..... ดร. ฐิติ

หัวหน้าโครงการวิจัยผู้รับทุน

30 เมษายน 2556

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ตั้งแต่ปี 2543 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นร่วมกับสถาบันการศึกษา นักวิชาการ และผู้ประสานงานหน่วยประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคใต้ตอนล่าง สนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น หรือวิจัยเพื่อชุมชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยยึดปัญหาของชาวบ้านเป็นหลัก ชาวบ้านต้องลงมือทำเอง เพื่อสร้างการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง แต่จากการติดตามสนับสนุนการทำงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่า การสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อท้องถิ่นเต็มรูปแบบเพียงรูปแบบเดียวท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ที่ประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในสภาวะความไม่ปลอดภัย ความไม่ไว้วางใจกัน และความกลัวนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องปรับการดำเนินงานสนับสนุนงานวิจัย โดยการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ทำกิจกรรมบนฐานความต้องการร่วมที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ นำไปสู่การฟื้นฟูความสัมพันธ์ พื้นความมั่นใจให้กับชุมชน และสร้างการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมร่วมกัน รวมทั้งพัฒนากิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ ของชุมชน

ปี 2550-ปัจจุบัน ดำเนินการสนับสนุนทุนวิจัยกิจกรรมทางเลือก (Alternative Activity Research: AAR) โดยให้ชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อฟื้นฟูความสัมพันธ์ในชุมชน แก้ปัญหาของเด็ก เด็กกำพร้า เยาวชน สตรี สตรีหม้าย และผู้นำศาสนา ด้วยกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และบริบทของแต่ละพื้นที่ ดำเนินการภายใต้แนวคิดการให้ชุมชนเป็นเจ้าของทุกขั้นตอน หรือที่เรียกว่า “เฮอะกิตอ” (โครงการของเรา) โดยมีตัวแทนจากเยาวชน สตรี สตรีหม้าย และผู้นำศาสนา ร่วมเป็นคณะกรรมการทำหน้าที่พิจารณาอนุมัติโครงการ ติดตาม เชื่อมเขียนโครงการในพื้นที่ ปี 2555 สนับสนุนการวิจัยกิจกรรมทางเลือกเชิงลึกโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน จำนวน 6 โครงการ เพื่อสร้างการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นขั้นเป็นตอน

2. วัตถุประสงค์

2.1 ด้านกลไกการจัดการ

2.1.1 สร้างการพัฒนา “กลไกการจัดการ” การดำเนินงานที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของภาคีภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคชุมชน และภาควิชาการในโครงการทุนวิจัยกิจกรรมทางเลือก (Alternative Activity Research) เพื่อสร้างกระบวนการทำงานร่วมกัน ร่วมกำหนดทิศทางการทำงาน เกิดความสัมพันธ์ การเป็นเจ้าของ หรือ “เฮอะกิตอ”

2.1.2 สร้างกระบวนการทำงานร่วมกันผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ชุมชนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ ร่วมติดตามผล-เยี่ยมเยียนให้กำลังใจ คาดหวังว่าจะเกิดความเปลี่ยนแปลงขยายผลภายหลังการดำเนินงานตามกิจกรรม นำไปสู่การแก้ปัญหาบนฐานความต้องการที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่

2.2 ด้านระบบข้อมูล

2.2.1 พัฒนาระบบการจัดการฐานข้อมูลงานวิจัย (Database Management System) ของโครงการทุนวิจัยกิจกรรมทางเลือก (Alternative Activity Research)

2.2.2 พัฒนาและเชื่อมโยงระบบข้อมูล และฐานข้อมูลการขยายผล ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ข้อมูลเชิงพื้นที่ และข้อมูลเชิงบรรยาย โครงการทุนวิจัยกิจกรรมทางเลือก (Alternative Activity Research)

2.3 ด้านการเรียนรู้ และสร้างการเปลี่ยนแปลง

2.3.1 สนับสนุนการจัดกิจกรรมร่วม กิจกรรมศาสนาวัฒนธรรม และการศึกษา (ศาสนา และสามัญ) อาชีพ ขนบธรรมเนียมประเพณี บนฐานความต้องการร่วมของชุมชนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ศาสนธรรม และบริบทของแต่ละพื้นที่ สร้างการเรียนรู้ นำไปสู่ความสามารถในการแก้ปัญหา การศึกษา (ศาสนาและสามัญ) และอาชีพ อย่างเป็นขั้นเป็นตอน

2.3.2 พัฒนาความสัมพันธ์ สร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจต่อกันในชุมชน ผ่านการทำกิจกรรมร่วมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและพัฒนาสู่การจัดกิจกรรม เพื่อแก้ปัญหาที่ยั่งยืนให้กับกลุ่มเป้าหมายที่วางไว้

2.3.3 ยกย่องงานชุมชนสู่การขยายผลเป็นการสนับสนุนทุนเพื่อท้องถิ่นเต็มรูป

2.3.4 ยกย่องการกระจายตัวเชิงพื้นที่ ด้วยการสร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรกับชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งจากองค์กรภายใน โดยรับการสนับสนุนจากเครือข่าย คือ สำนักงานการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) จังหวัดปัตตานี องค์การบริหารส่วนตำบลพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา (อำเภอจะนะ อำเภอนาทวี อำเภอเทพา และอำเภอสะบ้าย้อย) และศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการแก่ผู้ได้รับผลกระทบจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศวชต.)

2.3.5 เกิดโครงการกิจกรรมทางเลือกในพื้นที่ ที่เป็นประเด็นเด่นที่มีความต่อเนื่องของโครงการเพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึก นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระดับกลุ่ม และชุมชน

3. กลุ่มเป้าหมาย

3.1 เด็ก เยาวชน เด็กกำพร้า เด็กยากไร้ ผู้พิการ สตรี สตรีหม้าย สตรียากไร้ และ ผู้นำศาสนาในพื้นที่ 3 จังหวัด 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา (อำเภอจะนะ อำเภอนาทวี อำเภอเทพา และอำเภอสะบ้าย้อย)

3.2 กลุ่มเป้าหมายงานเครือข่ายภาครัฐ – ชุมชนในพื้นที่

3.2.1 สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) จังหวัดปัตตานี

3.2.2 ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)

3.2.3 ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการแก่ผู้ได้รับผลกระทบจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศวชต.) ประเด็นการพัฒนาอาชีพหญิงหม้ายในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

3.2.4 องค์การบริหารส่วนตำบลพื้นที่ 3 จังหวัด 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา (อำเภอจะนะ อำเภอ นาทวี อำเภอเทพา และอำเภอสะบ้าย้อย)

เงื่อนไข กติกา การสนับสนุนโครงการ

1. ต้องให้ความรู้ก่อนทำกิจกรรม
2. ทุนสนับสนุน 5,000 บาท บาท ต่อ 1 โครงการ
3. ในแต่ละระยะ 1 หมู่บ้านรับทุนได้ไม่เกิน 3 โครงการ
4. โครงการที่เสนอขอทุนสนับสนุน ต้องมีการประชุมปรึกษาหารือ เพื่อแสดงถึงการมีส่วนร่วมคิดของชาวบ้านในการจัดทำโครงการ ซึ่งเป็นความต้องการร่วมกัน วิเคราะห์ปัญหา การแก้ปัญหา นำไปสู่การพัฒนาชุมชน
5. ไม่ต้องจ่ายคืนทุน
6. เสนอได้ในรอบระยะเวลา
7. พิจารณาโครงการ โดยคณะกรรมการตัวแทนจากชุมชน
8. โดยวิธีการโอนเงินเข้าบัญชีธนาคาร (เปิดบัญชี 2 ใน 3)

ข้อเสนอโครงการเสนอลักษณะรูปแบบบันทึกการประชุม กำหนดประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1. จะทำเรื่องอะไร
2. ทำไมถึงทำเรื่องนี้ วิเคราะห์ปัญหา การแก้ปัญหา นำไปสู่การพัฒนาชุมชน
3. วัตถุประสงค์ในการจัดทำ
4. กลุ่มเป้าหมาย (คือใคร และมีจำนวนไม่ต่ำกว่า 15 คนขึ้นไป)
5. ความรู้ที่ให้ก่อนทำกิจกรรมเป็นความรู้เกี่ยวกับอะไร
6. กิจกรรมที่ทำ ระบุให้ชัดว่ากิจกรรมมีลักษณะอย่างไรบ้าง
7. ระยะเวลาดำเนินงาน
8. งบประมาณค่าใช้จ่าย แจกแจงรายละเอียด รวมถึงภาคีในการสนับสนุนกิจกรรม
 - ทุนจากโครงการเสาะกิดอ จำนวน 5,000 บาท
 - กลุ่ม/องค์กร/ชาวบ้านร่วมสมทบ
9. ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
10. การขยายผลการดำเนินงานโครงการ หรือความยั่งยืนของโครงการ

4. แผนการดำเนินงาน

สนับสนุนทุนวิจัยกิจกรรมทางเลือกเพื่อเด็กกำพร้า เด็ก เยาวชน สตรี สตรีหม้ายและผู้นำศาสนา

กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินงาน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
1. ประชาสัมพันธ์ จัดโปสเตอร์	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
2. รับข้อเสนอโครงการ (2 ครั้งต่อปี)						*	*			*	*	
3. จัดเวทีพิจารณากลับกรองโครงการ (สองครั้งต่อปี)							*					*
4. ประชุมเตรียมแผนงานในการลงพื้นที่ฯ							*					*
5. แจ้งผลการพิจารณา							*					*
6. สนับสนุนทุนกิจกรรมทางเลือก ระยะที่ 1							*	*				
7. สนับสนุนทุนกิจกรรมทางเลือก ระยะที่ 2												*
8. สนับสนุนทุนกิจกรรมชุดองค์ความรู้										*	*	
9. เวทีมอบทุนโครงการกิจกรรมทางเลือก	*						*	*				
10. ติดตามสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่โครงการที่อนุมัติ (สองครั้งต่อปี)	*						*	*			*	*
11. เวทีประชุมสรุปผลการติดตามเขียนเขียนการสนับสนุนทุนในพื้นที่ฯ		*							*			
12. เวทีสรุปบทเรียนการดำเนินงานโครงการกิจกรรมทางเลือก		*							*			
13. เวทีนำเสนอชุดองค์ความรู้จากผู้ทรงคุณวุฒิโครงการกิจกรรมทางเลือก	*											
14. จัดทำและรวบรวมชุดองค์ความรู้	*	*										
15. จัดทำรายงาน			*						*			
- รายงานความก้าวหน้า												
- รายงานฉบับสมบูรณ์												

5. พื้นที่และประเด็นเป้าหมาย

พื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 4 อำเภอจังหวัดสงขลา (อ.จะนะ อ.นาทวี อ.เทพา และ อ.สะบ้าย้อย)
กิจกรรม

6. ระยะเวลาการดำเนินงาน

ระยะเวลา 1 ปี ตั้งแต่ วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2555 - 31 มีนาคม พ.ศ. 2556

7. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ด้านคุณภาพ

7.1.1 ด้านกลไกการจัดการการดำเนินงานที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของภาคี ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคชุมชน และภาควิชาการในโครงการทุนวิจัยทางเลือก เพื่อสร้างกระบวนการทำงาน และทิศทางการทำงานร่วมกัน

7.1.2 ได้กลไกด้านการบริหารจัดการโดยชุมชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนทำให้เกิดความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของร่วมโดยเริ่มจากการคิด กำหนดแนวทางการสนับสนุน วิเคราะห์ปัญหา เขียนโครงการเสนอ มีตัวแทนชุมชนร่วมในการพิจารณาก่อนกรองและอนุมัติโครงการ และร่วมปฏิบัติการ และร่วมรับประโยชน์

7.1.3 ยกระดับโครงการเด่นและศึกษาข้อมูลอย่างเข้มข้น ต่อเนื่องเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรม

7.2 ด้านระบบข้อมูล

7.2.1 ได้ระบบการจัดการฐานข้อมูลงานวิจัย (database) ในโครงการทุนวิจัยกิจกรรมทางเลือก

7.2.2 ได้เชื่อมโยงระบบข้อมูล และฐานข้อมูลการขยายผลโดยการระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์: 4จังหวัดชายแดนใต้ ในการแสดงข้อมูลเชิงพื้นที่ และข้อมูลเชิงบรรยายในโครงการทุนวิจัยกิจกรรมทางเลือก

7.2.3 ได้ชุดองค์ความรู้ประเด็น การอาบน้ำฉาฉาชะฮุ (อาบน้ำศพ) ชายและหญิง กียามูลัย (10 คินตุตฟ้ายเดือนรอมฎอน) อาซุรอสัมพันธ์ เมลิดสัมพันธ์ มอบเสื้อผ้าให้แก่เด็กกำพร้า รำกลองยาว ปอเนาะผู้ขี้ขาว กิรออาติย์ และการจักสานจากก้านมะพร้าว

7.3 ด้านการเรียนรู้และสร้างการเปลี่ยนแปลง

7.3.1 สนับสนุนทุนวิจัยกิจกรรมทางเลือก เพื่อเด็กกำพร้า เด็ก เยาวชน สตรี สตรีหม้าย สตรียากไร้ และผู้นำศาสนา บนฐานความต้องการร่วมของชุมชน เน้นด้านอาชีพ การศึกษา (ศาสนาและสามัญ) ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ศาสนธรรม และบริบทของแต่ละพื้นที่ เพื่อสร้างการเรียนรู้และนำไปสู่ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ยั่งยืน อย่างเป็นขั้นเป็นตอน

7.3.2 พื้นที่ความสามัคคี สร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจกันในชุมชนผ่านการทำกิจกรรมร่วมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและพัฒนาสู่การจัดกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาที่ยั่งยืนให้กับกลุ่มเป้าหมายที่วางไว้

7.3.3 สร้างการเปลี่ยนแปลง ใน 3 ระดับ

- ระดับตัวบุคคล คือ ทำให้มีความกล้า เกิดความภาคภูมิใจในการทำงานเพื่อกลุ่ม และชุมชน เช่น กรณีการแก้ปัญหาเสพติดพบว่าการเรียนรู้เรื่องศาสนา การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เรียนรู้และร่วมทำกิจกรรมทำให้เด็กห่างไกลยาเสพติด เด็กเกิดความภาคภูมิใจ มีอนาคต รู้ผิดชอบชั่วดี ส่งผลให้พ่อแม่มีความสุขและภูมิใจ
- ระดับครอบครัว ส่งผลให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการทำกิจกรรมด้านอาชีพ
- ระดับชุมชน ส่งผลให้คนในชุมชนได้พูดคุยกัน เกิดสนใจอาสาที่ทำงานเพื่อชุมชนมากยิ่งขึ้น และเกิดเครือข่ายทางสังคม เช่น กลุ่มฌาปนกิจศพ กลุ่มสวัสดิการแก่ผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น

7.4 ด้านปริมาณ

เกิดโครงการกิจกรรมทางเลือก จำนวน 500 โครงการ และโครงการกิจกรรมทางเลือกชุดความรู้ 6 โครงการ โดยกลุ่มบุคคลและองค์กรที่ทำเพื่อกลุ่มเด็ก เด็กกำพร้า เยาวชน ผู้พิการ สตรี สตรีหม้าย สตรียากไร้ และผู้นำศาสนา ดังรายละเอียด

รายการ	งวดที่ 1	งวดที่ 2	รวม
1. ทุนสนับสนุน			
- ทุนสนับสนุน โครงการกิจกรรมทางเลือกสนับสนุนโดย ศอ.บต. งวดที่ 1	300		300
- ทุนสนับสนุนโครงการกิจกรรมทางเลือก สนับสนุนโดย สกว. งวดที่ 2		200	200
- ทุนสนับสนุนถอดองค์ความรู้		6	6
โครงการญานาชะชาย			
โครงการญานาชะหญิง			
โครงการเย็บติดภาพ 10 วันสุดท้ายของเดือนรอมฎอน			
โครงการรำกลองยาว			
โครงการปอเนาะผู้สูงอายุ			
โครงการจักสานจากก้านมะพร้าว			
2. กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเด็ก เด็กกำพร้า เยาวชน ผู้พิการ สตรี สตรีหม้าย สตรียากไร้ ผู้นำศาสนา (คน) ฐานคิด จากโครงการ ปี 2552 - 2554 โครงการไม่ต่ำกว่า 15 คน	9,000	3,000	12,000
3. เวทีถอดบทเรียนกิจกรรมทางเลือก	1	1	2
4. การสังเคราะห์องค์ความรู้กิจกรรมทางเลือกเฉพาะเรื่อง		1	1
5. RE/บทความเผยแพร่			

8. ผู้รับผิดชอบโครงการ

ผศ.ปิยะ กิจถาวร ที่ปรึกษาโครงการ

รับผิดชอบ ที่ปรึกษาในการบริหารจัดการโครงการทุนสนับสนุนวิจัยกิจกรรมทางเลือก ฯ

ดร.เมตตา ภูนิง ผู้ประสานงานโครงการ

รับผิดชอบ กำกับ ติดตาม ประสานและรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานของทั้งโครงการ

นางสาวกฤติกา สือริ ผู้ช่วยผู้ประสานงานโครงการ

รับผิดชอบ

1. พัฒนากลไกการจัดการร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคชุมชนและภาควิชาการ ในการดำเนินงานโครงการกิจกรรมทางเลือกเพื่อกลุ่มเด็ก เยาวชน เด็กกำพร้า เด็กยากไร้ ผู้พิการ สตรี สตรีหม้าย สตรียากไร้ และผู้นำศาสนา
2. พัฒนากลไกการจัดการร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคชุมชนและภาควิชาการในการดำเนินงานเครือข่าย
3. ติดตามกิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนในโครงการกิจกรรมทางเลือกเพื่อกลุ่มเด็ก เยาวชน เด็กกำพร้า เด็กยากไร้ ผู้พิการ สตรี สตรีหม้าย สตรียากไร้ และผู้นำศาสนา
4. จัดทำรายงาน บทความ ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ผลงานโครงการกิจกรรมทางเลือกเพื่อกลุ่มเด็ก เด็กกำพร้า เยาวชน สตรี หญิงหม้าย และผู้นำศาสนา
5. ติดตามการสังเคราะห์องค์ความรู้ โครงการกิจกรรมทางเลือกเพื่อเด็ก เด็กกำพร้า เยาวชน สตรี หญิงหม้าย และผู้นำศาสนา
6. งานที่ได้รับมอบหมายอื่น ๆ

นางสาวปริญดา สีอริ ผู้ช่วยผู้ประสานงานโครงการ
รับผิดชอบ

1. การเงิน – บัญชี
2. งานสารบัญ
3. จัดทำรายงาน บทความ ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ผลงาน โครงการกิจกรรมทางเลือกเพื่อกลุ่มเด็ก
เด็กกำพร้า เยาวชน สตรี หญิงหม้าย และผู้นำศาสนา
4. ติดตามกิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนในโครงการกิจกรรมทางเลือกเพื่อกลุ่มเด็ก เยาวชน เด็ก
กำพร้า เด็กยากไร้ ผู้พิการ สตรี สตรีหม้าย สตรียากไร้ และผู้นำศาสนา
5. ติดตามสังเคราะห์ถอดองค์ความรู้ โครงการกิจกรรมทางเลือกเพื่อเด็ก เด็กกำพร้า เยาวชน สตรี
หญิงหม้าย และผู้นำศาสนา
6. งานที่ได้รับมอบหมายอื่นๆ

บทที่ 2

วิธีดำเนินงาน

การดำเนินงานโครงการสนับสนุนทุนวิจัยกิจกรรมทางเลือก (Alternative Activity Research: AAR) เด็กกำพร้า เด็ก เยาวชน สตรี สตรีหม้าย ผู้นำศาสนา ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสี่อำเภอตอนล่างของจังหวัดสงขลา) บนฐานความต้องการร่วมของชุมชน เน้นหนักด้านอาชีพและการศึกษา (ด้านศาสนาและสามัญ) ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ศาสนธรรม และบริบทของแต่ละพื้นที่ เพื่อสร้างการเรียนรู้และนำไปสู่ความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืน อย่างเป็นขั้นเป็นตอน มีรายละเอียดกลุ่มเป้าหมาย และวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

เด็ก เยาวชน เด็กกำพร้า เด็กยากไร้ ผู้พิการ สตรี สตรีหม้าย สตรียากไร้ และ ผู้นำศาสนาในพื้นที่ 3 จังหวัด 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภोजะนะ อำเภอนาทวี อำเภอเทพา และอำเภอสะบ้าย้อย

1.1 กรณีประเด็น เด็ก เยาวชน เด็กกำพร้า สตรีหม้าย สตรียากไร้ และผู้นำศาสนา การดำเนินงานภายใต้เงื่อนไขทุนสนับสนุน 5,000 บาทต่อ 1 โครงการ (1 หมู่บ้านขอได้ไม่เกิน 3 โครงการ) โครงการที่เสนอขอทุนสนับสนุนต้องมีการประชุมปรึกษาหารือ เพื่อแสดงถึงการมีส่วนร่วมคิดของชาวบ้านในการจัดทำโครงการ ซึ่งเป็นความต้องการร่วมกัน และจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสร้างการเรียนรู้และการร่วมแรง ร่วมใจกันทำกิจกรรมทางเลือกเพื่อเด็ก เยาวชน เด็กกำพร้า สตรี สตรีหม้าย สตรียากไร้ และผู้นำศาสนา และผลจากการทำกิจกรรมก่อให้เกิดประโยชน์สำหรับชุมชนในพื้นที่ โดยมีการพิจารณาอนุมัติโครงการ จากคณะกรรมการบริหารโครงการใน 3 จังหวัด 4 อำเภอตอนล่างของจังหวัดสงขลาจำนวน 22 คน จำแนก 3 กลุ่มประเด็น คือ (เด็ก เยาวชน เด็กกำพร้า สตรี สตรีหม้าย สตรียากไร้, และ ผู้นำศาสนา) โดยมีการพิจารณาจากข้อตกลงในการกำหนดเกณฑ์การพิจารณาโดยคณะกรรมการ ซึ่งการพิจารณาเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.2 กลุ่มเป้าหมายงานเครือข่ายภาครัฐ – ชุมชนในพื้นที่

- สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) จังหวัดปัตตานี
- ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอบต.)
- ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการแก่ผู้ได้รับผลกระทบจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศวชต.)
- ประเด็นการพัฒนาอาชีพหญิงหม้ายในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้
- องค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่ 3 จังหวัด 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภोजะนะ อำเภอนาทวี อำเภอเทพา และอำเภอสะบ้าย้อย

2. วิธีการดำเนินงานโครงการ

โครงการทุนสนับสนุนกิจกรรมทางเลือก (Alternative Action Research: AAR) เกิดจากความพยายามพัฒนาหรือแสวงหารูปแบบที่จะให้ชาวบ้านในพื้นที่สามจังหวัดและสี่อำเภอภาคใต้ตอนล่าง ได้มีโอกาสทำกิจกรรมอะไรบางอย่างร่วมกันที่เป็นความต้องการที่แท้จริงของชาวบ้าน สนับสนุนในโครงการสนับสนุนทุนวิจัยกิจกรรมทางเลือก (Alternative Action Research : AAR) ได้มีการเริ่มดำเนินงานในเดือน เมษายน 2555 โดยให้ชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อฟื้นฟูความสัมพันธ์ในชุมชน เพื่อแก้ปัญหาของเด็กกำพร้า เด็ก เยาวชน สตรี หญิงหม้าย และผู้นำศาสนาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และบริบทของแต่ละพื้นที่ โดยดำเนินการภายใต้แนวคิดการให้ชุมชนเป็นเจ้าของในทุกขั้นตอน หรือที่เรียกว่า “เฮงกิดอ (โครงการของพวกเขา)” โดยมีตัวแทนจากเด็กกำพร้า เยาวชน สตรี สตรีหม้าย สตรียากไร้ และผู้นำศาสนา ร่วมเป็นคณะกรรมการทำหน้าที่พิจารณาอนุมัติโครงการ ติดตาม เชื่อมเขียนโครงการในพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การค้นหาคำตอบ ภายใต้โครงการที่ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก สกว. เรียกว่า “ทุนวิจัยกิจกรรมทางเลือก” (Alternative Action Research: AAR) หรือที่ชาวบ้านเรียกสั้นๆ ว่า “โครงการ 5,000” การสนับสนุนทุนระยะที่ 1 จากศูนย์อำนวยการจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศอ.บต จำนวน 300 ทุนในโครงการการสนับสนุนทุนวิจัยกิจกรรมทางเลือก (Activity Base Research) ดำเนินกิจกรรมเพื่อกลุ่มเป้าหมาย เด็กกำพร้า เด็ก เยาวชน สตรี สตรีหม้าย สตรียากไร้ และผู้นำศาสนา พื้นที่สามจังหวัด และสี่อำเภอภาคใต้ตอนล่างของจังหวัดสงขลา (อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้าย้อย) ผ่านการประชาสัมพันธ์โดยคณะกรรมการแต่ละพื้นที่ ผ่านนักวิจัยในแต่ละพื้นที่ ผ่านหน่วยงานภาคีโดยชุมชนได้ส่งข้อเสนอโครงการในแต่ละประเด็น คือ ประเด็นสตรี สตรีหม้าย สตรียากไร้ ประเด็น เด็ก เยาวชน เด็กกำพร้า และประเด็นผู้นำศาสนา

การสนับสนุนทุนระยะที่ 2 จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติจำนวน 200 ทุน และชุดความรู้ จำนวน 6 ชุดความรู้โครงการการสนับสนุนทุนวิจัยกิจกรรมทางเลือก (Activity Base Research) ดำเนินกิจกรรมเพื่อกลุ่มเป้าหมาย เด็กกำพร้า เด็ก เยาวชน สตรี สตรีหม้าย สตรียากไร้ และผู้นำศาสนา ในพื้นที่สามจังหวัด และสี่อำเภอภาคใต้ตอนล่างของจังหวัดสงขลา (อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้าย้อย) ผ่านการประชาสัมพันธ์โดยคณะกรรมการแต่ละพื้นที่ ผ่านนักวิจัยในแต่ละพื้นที่ ผ่านหน่วยงานภาคีโดยชุมชนได้ส่งข้อเสนอโครงการในแต่ละประเด็น คือ ประเด็นสตรี สตรีหม้าย สตรียากไร้ ประเด็นเด็ก เยาวชน เด็กกำพร้า และประเด็นผู้นำศาสนา

ทุนวิจัยกิจกรรมทางเลือก ดำเนินการภายใต้แนวคิดหลัก 3 ประการ

ประการแรก เรียกว่า “เฮอะก็ตอ” แปลว่า “เราเป็นเจ้าของร่วมกัน” โดยในการสรุปบทเรียนการดำเนินงานตามโครงการทุกครั้ง จะมีการคัดเลือกตัวแทนหญิงหม้าย ตัวแทนเด็กกำพร้าและเยาวชน ตัวแทนผู้นำศาสนา เพื่อทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการบริหารโครงการ รับผิดชอบการพิจารณา กลั่นกรอง อนุมัติกิจกรรม ติดตามประเมินผล และสรุปบทเรียน การดำเนินงานตามโครงการ ในแต่ละระยะ

ประการที่สอง เรามาร่วมกันทำความดี ไม่ใช่ต่างคนต่างทำความดี ก็จะนำมาสู่สันติสุขและสันติภาพ” โดยการสนับสนุนให้เด็กกำพร้า หญิงหม้าย หญิงผู้ยากไร้ และผู้นำศาสนาทุกศาสนิกในพื้นที่ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของโครงการ ได้ทำกิจกรรมที่อยากทำเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับวัฒนธรรม ศาสนธรรมและบริบทของพื้นที่ โดยมีทุนสนับสนุนกิจกรรมละ 5,000 บาท

ประการที่สาม เราจะร่วมกันฟื้นฟูความสัมพันธ์ในชุมชน กิจกรรมที่สนับสนุนจะต้องสร้างรอยยิ้ม สร้างโอกาสให้เด็กกำพร้า หญิงหม้าย หญิงผู้ยากไร้ และผู้นำศาสนา ได้แก้ปัญหาของตนเอง ผ่านการทำกิจกรรมอย่างเป็นขั้น เป็นตอน และมีการสรุปบทเรียนทุกระยะเพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่าย **ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน**

ประชาสัมพันธ์โครงการ : มี 2 แบบ คือ

1. ประชาสัมพันธ์ในเวทีสรุปบทเรียนการดำเนินกิจกรรมทางเลือก ซึ่งจัดเป็นรอบระยะเวลา รอบละ 3-4 เดือน เวทีนี้ได้เชิญชาวบ้านที่ได้ผู้ที่ได้รับทุน ผู้ที่ไม่ได้รับทุน และผู้ที่สนใจ ในพื้นที่สามจังหวัด สี่ อำเภอภาคใต้ตอนล่าง และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมเวที

2. ประชาสัมพันธ์แบบปากต่อปาก จากคณะกรรมการบริหารโครงการและ พี่เลี้ยง สามารถนำไปเป็นสื่อสารประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจ ในขั้นตอน การเข้าถึงโครงการ และการเขียนข้อเสนอโครงการของสตรีหม้าย สตรียากไร้ ในพื้นที่

กระบวนการดำเนินงาน (AAR)

1. **รับข้อเสนอโครงการ** โครงการทุนสนับสนุนกิจกรรมทางเลือก เปิดรับโครงการในพื้นที่สามจังหวัดและสี่อำเภอภาคใต้ตอนล่าง รับข้อเสนอโครงการโดยชุมชนส่งมายังสำนักงาน หรือผ่านคณะกรรมการโครงการ โดยจะมีกรอบเวลาประมาณ 1 เดือน ภายใต้ เงื่อนไข กติกา การสนับสนุนดังนี้

- ทุนสนับสนุน 5,000 บาท
- 5,000 บาท ต่อ 1 โครงการ (1 หมู่บ้านขอได้ไม่เกิน 3 โครงการ ใน 3 กลุ่มเป้าหมาย)
- โครงการที่เสนอ ต้องมีการประชุมปรึกษาหารือ เพื่อแสดงถึงการมีส่วนร่วมคิดของชาวบ้านใน

การจัดทำโครงการและความรู้

- มีข้อมูลกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน มีรายละเอียดการใช้งบประมาณเพื่อความโปร่งใส
- เสนอโครงการเป็นระยะ ๆ ต่อไป
- พิจารณาโครงการ โดยคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนชาวบ้าน และผู้ทรงคุณวุฒิ

- มอบทุนเพื่อดำเนินกิจกรรม
- การจัดทำโครงการ แต่ละชุมชนจะต้องมีการปรึกษาหารือร่วมกัน โครงการที่ได้รับการเสนอจะมีคุณค่า สร้างความภาคภูมิใจ ความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน โดยมีขั้นตอนการพัฒนา การเสนอ การสนับสนุน และการดำเนินการตามโครงการ ดังนี้

1. ชุมชนปรึกษาหารือ
2. เขียนโครงการ และร่วมตรวจสอบโครงการ
3. เสนอโครงการ
4. การพิจารณาโครงการ โดยคณะกรรมการโครงการ ที่เป็นตัวแทนจากชุมชน
5. แจ้งผลการพิจารณาโครงการ ไปยังพื้นที่โดยคณะกรรมการ
6. มอบทุนสนับสนุนโครงการ
7. ชุมชน/กลุ่มร่วมโครงการตามแผน
8. รายงานสรุปผลดำเนินงานตามโครงการ และสรุปการเงิน

2. กระบวนการพิจารณา

พิจารณาโครงการโดยคณะกรรมการบริหารโครงการในพื้นที่ ดำเนินการ 9 ขั้นตอน ดังนี้

1. รับข้อเสนอโครงการจากเด็ก เด็กกำพร้า เยาวชน สตรีหม้าย สตรียากไร้และผู้นำศาสนา ในพื้นที่สามจังหวัด สี่อำเภอภาคใต้ตอนล่าง โดยจัดส่งมาที่คณะกรรมการโครงการในพื้นที่ หรือเจ้าหน้าที่โครงการ
2. เจ้าหน้าที่โครงการและคณะกรรมการบริหารโครงการในพื้นที่ คัดกรองข้อเสนอโครงการตามเงื่อนไขตามเกณฑ์การพิจารณา
3. เจ้าหน้าที่โครงการพิจารณาตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของเอกสารที่ได้รับ พร้อมรวบรวมข้อมูล และคัดแยกเอกสาร แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ เอกสารชัดเจนสมบูรณ์ และเอกสารไม่สมบูรณ์
4. กรณีเอกสาร ไม่สมบูรณ์เจ้าหน้าที่โครงการประสานงานเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติม
5. จัดทำเอกสารสรุปจากเอกสารที่ได้รับข้อเสนอโครงการ ทั้งในส่วนของเอกสารสมบูรณ์และไม่สมบูรณ์โดยเจ้าหน้าที่โครงการ
6. จัดส่งเอกสาร ข้อเสนอโครงการให้กับคณะกรรมการบริหารโครงการในพื้นที่ เพื่อประกอบการพิจารณาเบื้องต้น โดยเจ้าหน้าที่โครงการ
7. จัดเวทีพิจารณาอนุมัติข้อเสนอโครงการ พร้อมจัดทำแผนการลงพื้นที่เยี่ยมชมติดตามการจัดกิจกรรมของโครงการที่รับทุนของคณะกรรมการบริหารโครงการในพื้นที่
8. คณะกรรมการบริหารโครงการในพื้นที่ประชุมสรุปผลการลงพื้นที่เยี่ยมชมและติดตามการจัดกิจกรรมของโครงการที่รับทุน

9. จัดเวทีสรุปบทเรียนของหัวหน้าโครงการและตัวแทน เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การจัดกิจกรรม ร่วมประเมินผลการทำกิจกรรมนำไปสู่การพัฒนาการดำเนินการในระยะต่อไป

3. ระยะเวลาดำเนินการ

ระยะที่ 1 ปี พ.ศ. 2555 ระยะเวลาดำเนินการ มิถุนายน - กันยายน พ.ศ. 2555

- มิถุนายน - กรกฎาคม พ.ศ. 2555 เริ่มเปิดรับข้อเสนอโครงการ

- สิงหาคม พ.ศ. 2555 คณะกรรมการบริหารโครงการในพื้นที่พิจารณาอนุมัติข้อเสนอโครงการ จำนวน 333 โครงการ โครงการที่อนุมัติ จำนวน 300 โครงการ

ระยะที่ 2 ปี 2555 ระยะเวลาดำเนินการ ตุลาคม-มกราคม พ.ศ. 2555

- ตุลาคม-พฤศจิกายน พ.ศ. 2555 เปิดรับข้อเสนอโครงการ

- ธันวาคม พ.ศ. 2555 พิจารณาโครงการโดยคณะกรรมการจำนวน 428 โครงการ โครงการที่ได้รับอนุมัติ จำนวน 200 โครงการ

4. แฉ่งผลการพิจารณาโครงการ

เมื่อโครงการได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการในพื้นที่ ก็จะดำเนินการแจ้งผลโดยการทำหนังสือแจ้งไปยังหัวหน้าโครงการพร้อมกับประสานทางโทรศัพท์ โดยให้คณะกรรมการในพื้นที่ 4 จังหวัด (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสี่อำเภอตอนล่างของจังหวัดสงขลา

5. สนับสนุนทุนกิจกรรม

เดือนสิงหาคม – กันยายนและ ธันวาคม พ.ศ.2555 โครงการทุนสนับสนุนกิจกรรมทางเล็อกจะสนับสนุนทุน 5,000 บาท โดยทางเจ้าหน้าที่พร้อมกับคณะกรรมการ ลงพื้นที่มอบทุนในแต่ละจังหวัดจะมีการประสานงานหัวหน้าโครงการก่อนล่วงหน้าเพื่อนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่

6. ติดตามการดำเนินกิจกรรม

ธันวาคม พ.ศ. 2555-มกราคม พ.ศ. 2556 เป็นช่วงเวลาการติดตามโครงการในพื้นที่โดยทางเจ้าหน้าที่ประสานกับคณะกรรมการทุกจังหวัดเพื่อทำแผนการติดตามเยี่ยมเยือนการดำเนินโครงการแต่ละพื้นที่ เมื่อทำแผนติดตามเสร็จเรียบร้อยคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่จะลงพื้นที่ติดตามเยี่ยมเยือนโครงการ ซึ่งการติดตามเยี่ยมเยือนเสมือนเป็นการให้กำลังใจซึ่งกันและกัน พร้อมกันนั้นได้เติมเต็มและให้ข้อเสนอแนะในโครงการเพื่อการปรับปรุงโครงการที่ดียิ่ง ๆ ขึ้น

7. ประชุมสรุปการติดตามเยี่ยมเยือนโครงการ

เดือนกันยายน พ.ศ. 2555 และมกราคม พ.ศ. 2556 คณะกรรมการบริหารโครงการในพื้นที่ประชุมสรุปผลการลงพื้นที่เยี่ยมติดตามการจัดกิจกรรมเมื่อการติดตามเยี่ยมเยือนโครงการในแต่ละพื้นที่เสร็จสิ้นตามแผนงานที่วางไว้แล้วทางเจ้าหน้าที่จะประสานงานคณะกรรมการจำนวน 25 ท่านเพื่อสรุปการติดตามเยี่ยมเยือนในแต่ละพื้นที่จะมีการนำเสนอผล ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการแต่ละจังหวัดพร้อมข้อเสนอแนะจากพื้นที่ มีการพูดคุยแลกเปลี่ยน และจะมีการวางแผน

กำหนดการ เวทีสรุปบทเรียนแต่ละจังหวัด โดยคณะกรรมการและจะมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ในการรับผิดชอบงานของแต่ละคนโดยภายใต้แนวคิด “เฮอะก็ดอ”

8. ประชุมสรุปบทเรียน

เวทีสรุปบทเรียนระยะที่ 1 วันที่ 6,7,8,10 ตุลาคม 2555 ณ จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาสและสงขลา และเวทีสรุปบทเรียนระยะที่ 2 วันที่ 16,18,24 กุมภาพันธ์ 2556 ณ จังหวัดยะลา สงขลา และปัตตานี เมื่อดำเนินงานกิจกรรมเสร็จสิ้นในแต่ละจังหวัดจะมีการประชุมสรุปบทเรียนการจัดกิจกรรมโดยทางโครงการจะมีการออกหนังสือเชิญโครงการละ 2 ท่านเพื่อมาร่วมประชุมสรุปบทเรียนการจัดกิจกรรมในแต่ละพื้นที่ เพื่อนำเสนอ ผลการดำเนินงาน กิจกรรม ข้อค้นพบ ปัญหาอุปสรรค ความประทับใจ และเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา การจัดเวทีสรุปบทเรียนแต่ละจังหวัดคณะกรรมการของแต่ละจังหวัดจะเป็นผู้ดำเนินเวทีตามบทบาทหน้าที่ที่วางไว้และมีเจ้าหน้าที่โครงการจะเป็นผู้ช่วยในเวทีพร้อมสรุปการประชุมเวทีสรุปบทเรียน

9. บทบาทในการดำเนินงาน

1.บทบาทของคณะกรรมการบริหารโครงการ : มีจำนวนทั้งสิ้น 25 คน จำแนกเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ รวม 8 คน กลุ่มของ เด็ก เยาวชน เด็กกำพร้า รวม6คน กลุ่มสตรีหม้าย สตรียากไร้ รวม 6 คน กลุ่มผู้นำศาสนา รวม 5 คน คณะกรรมการบริหาร โครงการมาจากตัวแทนของกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 กลุ่มเป้าหมายข้างต้นในพื้นที่สามจังหวัดสี่อำเภอภาคใต้ตอนล่าง ซึ่งเป็นตัวแทนชาวบ้านและผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้รับการคัดเลือกจากชาวบ้านที่ร่วมดำเนินงานตามโครงการ ที่มีจิตอาสา เห็นคุณค่าของตนเอง มีจิตอาสา ช่วยเหลือผู้อื่น และทำงานเพื่อสังคม

- ร่วมพัฒนารูปแบบในการบริหารจัดการโครงการ
- ประชาสัมพันธ์ ชี้แจง ทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ
- พิจารณาข้อเสนอโครงการ
- ประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ และผู้ประสานงานโครงการ หลังจากพิจารณาเอกสารข้อเสนอโครงการเบื้องต้นแล้ว

- พิจารณา กลั่นกรอง อนุมัติข้อเสนอโครงการ
- ประสานงานแจ้งผลการพิจารณาอนุมัติข้อเสนอโครงการ
- ติดตามเยี่ยมเยียนโครงการที่ได้รับทุนสนับสนุน
- สรุปและรายงานผล

2.บทบาทของเจ้าหน้าที่: หน่วยงานสนับสนุนทุนให้กับเด็ก เด็กกำพร้า เยาวชน สตรี สตรีหม้ายยากไร้ ดำเนินการภายใต้แนวคิดให้ชุมชนเป็นเจ้าของในทุกขั้นตอน เพื่อนำไปสู่การฟื้นฟูความสัมพันธ์ สร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจต่อกันเพื่อความสันติสุขชายแดนได้

- พัฒนากลไกการบริหารจัดการร่วมกับคณะกรรมการบริหาร โครงการ

- คัดกรองข้อเสนอโครงการ
- สนับสนุน หนุนเสริม การทำงานร่วมกับคณะกรรมการบริหารโครงการและคณะกรรมการในพื้นที่สามจังหวัดและสี่อำเภอภาคใต้ตอนล่าง
- ร่วมพิจารณาข้อเสนอโครงการเบื้องต้นร่วมกับคณะกรรมการโครงการ
- ร่วมลงพื้นที่ ติดตาม เยี่ยมเยือน โครงการพร้อมคณะกรรมการ
- ประสานงาน งานเอกสาร และจัดเวทีในการประชุม
- ร่วมงานภาคีเพื่อร่วมเรียนรู้และพัฒนางานนำสู่การพัฒนาเจ้าหน้าที่
- จัดเวทีสรุปบทเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในดำเนินกิจการ รวมทั้งรับรู้ ปัญหา อุปสรรค เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหของโครงการในพื้นที่สามจังหวัดและสี่อำเภอภาคใต้ตอนล่าง

3. การดำเนินงานทุกขั้นตอน ชุมชนมีส่วนร่วม เกิดโครงการที่ยั่งยืน โครงการเล็กทุนเพียง 5,000 บาท สามารถสานความสัมพันธ์ ทลายกำแพงความแตกแยกในชุมชน สร้างความสามัคคี ชุมชนจับต้องได้ เกิดความเป็นเจ้าของร่วมกัน คิดเอง ทำเอง ทุกขั้นตอน ก่อให้เกิดผล ดังต่อไปนี้

1. ชุมชนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสรุป มีส่วนร่วมทุกขั้นตอน
2. ทุนสนับสนุน 5,000 บาท ชุมชนร่วมเป็นเจ้าของ
3. ด้านการเงินชุมชนร่วมกันตรวจสอบ
4. เกิดการแก้ปัญหาที่ตรงกับความต้องการของเด็กกำพร้า หญิงหม้าย ผู้นำศาสนา
5. พื้นที่ขัดแย้งแต่ “เฮอะกิดอ” พื้นที่พหุความสัมพันธ์

บทที่ 3

ผลการดำเนินงาน

การดำเนินงานโครงการสนับสนุนทุนวิจัยกิจกรรมทางเลือก (Alternative Activity Research: AAR) เพื่อเด็กกำพร้า เด็ก เยาวชน สตรี สตรีหม้าย ผู้นำศาสนา ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จังหวัด ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสี่อำเภอตอนล่างของจังหวัดสงขลา) มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนากลไกการจัดการการดำเนินงานที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของภาคี ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคชุมชน และภาควิชาการ จัดทำระบบข้อมูล เปิดโอกาส และพื้นที่กลางสำหรับการเรียนรู้ และสร้างการเปลี่ยนแปลงในชุมชน ผลการดำเนินงานโครงการทุนวิจัยกิจกรรมทางเลือก (Alternative Activity Research) ปี 2555 สนับสนุน 500 โครงการ สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ทุก ๆ ด้าน เนื่องจากโครงการดำเนินการสนับสนุนตั้งแต่ปี 2543 – 2554 ผลการดำเนินการจึงสามารถแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงในชุมชนทั้งระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ด้านกลไกการจัดการ

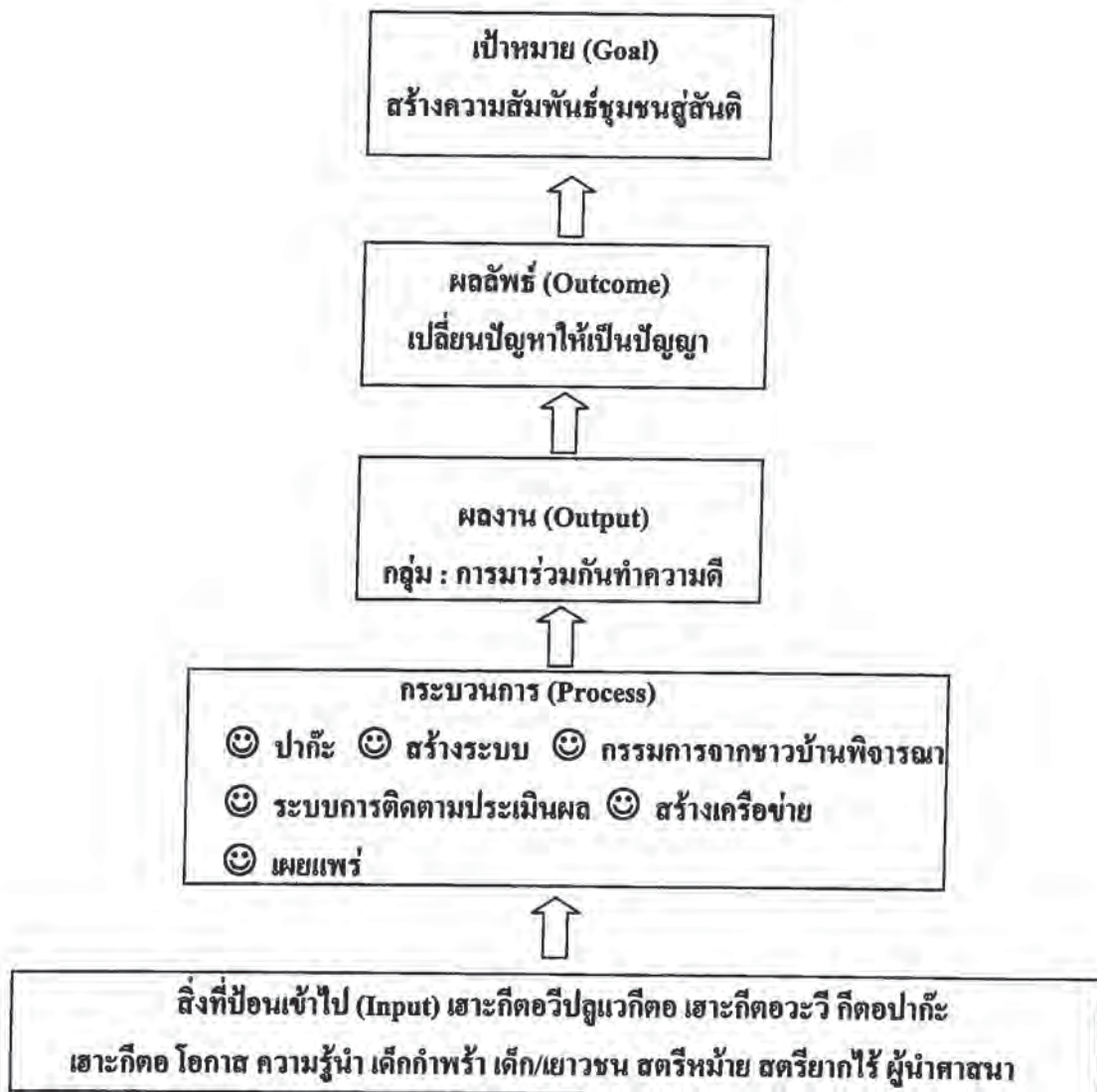
การสรุปถอดบทเรียนหัวหน้าโครงการ ผู้ร่วมโครงการและคณะกรรมการบริหาร โครงการหลังจาก การดำเนินกิจกรรมเพื่อสรุปผลความสำเร็จของโครงการ ชาวบ้านร่วมกันคิดและทำกิจกรรมโดยมี เป้าหมาย “สร้างความสัมพันธ์ชุมชนสู่สันติ” ด้วยกระบวนการ “ปากะ” ดังโครงสร้างการทำงานของ “เฮอะกิดอ” เพื่อเปลี่ยนปัญหาให้เป็นปัญญา ชุมชนเกิดกลุ่มร่วมกันสร้าง/ทำความดี

ปากะ ร่วมมือร่วมใจเพื่อทำความดี ได้ผลบุญ และเสริมมงคลต้องมีการปรึกษาหารือ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยมุ่งหวังให้เกิดผลที่ทุกคนยอมรับ ประองคองกัน ช่วยเหลือกัน ที่มีรากฐานจากคำสอนของ ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี แนวคิดร่วมของชุมชน เน้นรูปธรรมทางปฏิบัติที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต

สร้างระบบและกระบวนการการทำงาน

- กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน เด็กกำพร้า เด็ก/เยาวชน สตรีหม้าย สตรียากไร้ ผู้นำศาสนา
- กรรมการตัวแทนจากชาวบ้านในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสี่อำเภอตอนล่างของจังหวัดสงขลา
- โครงการผ่านการปรึกษาหารือในชุมชน
- เปิดโอกาส เพื่อความเสมอภาคและเป็นธรรม
- การบรรยายธรรมให้ความรู้ก่อนทำกิจกรรม เช่น กิจกรรมการอาบน้ำอาญาชะ (ศพ) กิจกรรมเปิดบวชในเดือนรอมฎอน
- มีการเขียนเขียนให้กำลังใจในพื้นที่
- โปร่งใส ตรวจสอบได้
- ถอดบทเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งผู้ได้รับทุน และผู้ที่โครงการไม่ได้รับการพิจารณา

โครงการสร้างการทำงานของ “เฮะกิตอ”

กรรมการจากชุมชนในพื้นที่ 4 จังหวัด

- การคัดเลือกกรรมการจากเวทีสรุปทบทวน
- กรรมการรายเก่าสรรหากรรมการใหม่ “ถึงแก่ทาบถึงอ่อน”
- กรรมการเป็นกลาง และกัลยาณมิตร
- เสียสละ ไม่หวังผลตอบแทน สละเวลา ซื่อสัตย์
- เป็นนักประชาสัมพันธ์
- อดทน กล้าหาญ
- มีจิตอาสา

กรรมการ “เฮาะกิดอ” ได้รับความเชื่อถือจากชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน

- เชื่อใจ มั่นใจ ไว้วางใจ การยอมรับจากทุกฝ่าย
- มีความศรัทธา
- ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในชุมชน
- การเยี่ยมเยียน ความเป็นกันเอง
- ติดตามการได้ทุนสนับสนุนครบ 5,000 บาท
- เข้าถึงทุกกลุ่ม ทุกวัย ไม่มีชนชั้น
- ไม่ผ่านคนหรือองค์กรกลาง
- พี่เลี้ยงคอยให้คำปรึกษาหารือ
- พื้นที่การทำงาน สร้างนักวิจัย จิตอาสาในชุมชน
- ไม่มีผลประโยชน์ และการเมืองแอบแฝง
- กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก สร้างความมั่นใจ และพัฒนาความคิดระดับ
- บุคคลและชุมชน
- การด้อยอด ไม่ทอดทิ้ง

จุดแข็ง ทำไม 5,000 บาท จึงน่าสนใจ

- โครงการ 5,000 บาท เป็นโครงการที่ชาวบ้าน คิดเอง ทำเอง โดยมีการประชุม การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน
- โครงการที่ชุมชนอยากจะทำโดยมีร่วมคิด ร่วมทำ
- จุดประกาย : “เฮาะกิดอ” เป็นโครงการเริ่มต้นในชุมชน เพื่อเป็นต้นแบบในการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของหน่วยงานในชุมชนและเกิดการต่อยอด โครงการสู่ความเข้มแข็งของกลุ่มและชุมชน เช่น มีการสนับสนุนงบประมาณ จาก อบต ชาวบ้าน กำนัน ผู้ใหญ่ พัฒนาชุมชน และผู้มีจิตใจอาสา
- ชาวบ้านเป็นเจ้าของโครงการจริง
- มีกระบวนการติดตามโดยคณะกรรมการในพื้นที่ 4 จังหวัด เพื่อให้กำลังใจ และช่วยเหลือในพื้นที่

ผลลัพธ์

- พื้นที่ขัดแย้ง แต่ “เฮาะกิดอ” ฟื้นฟูความสัมพันธ์

2. ด้านระบบข้อมูล

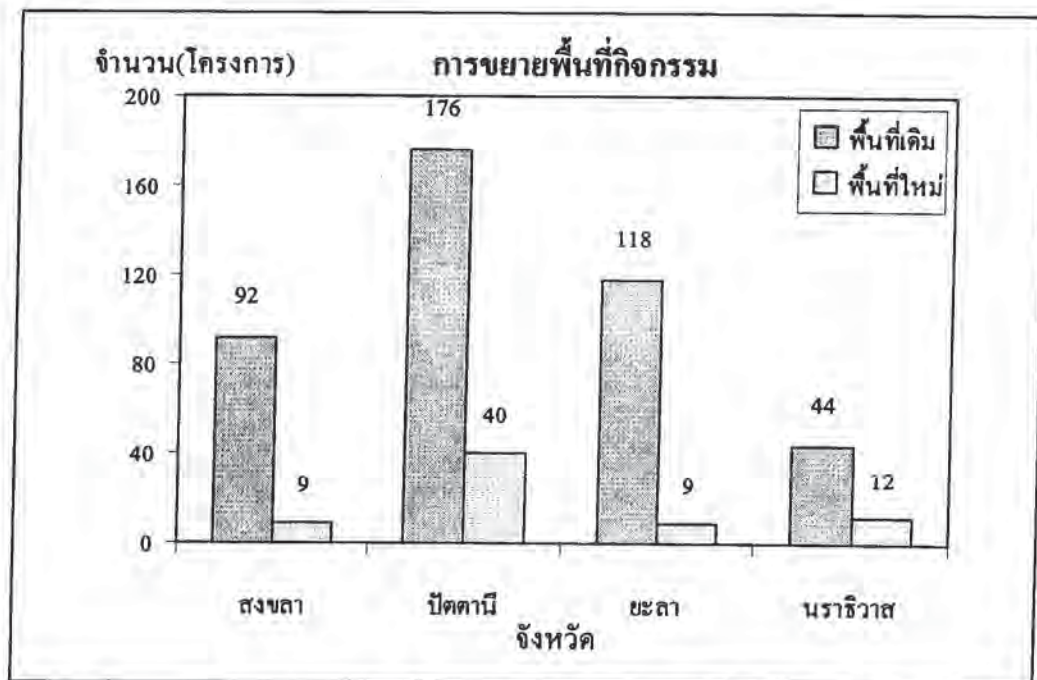
2.1 พัฒนาระบบการจัดการฐานข้อมูลงานวิจัย (Database Management System) จัดระบบข้อมูล จำนวนโครงการและจำนวนคณะทำงาน จังหวัดสงขลา จำนวน 101 โครงการ คณะทำงาน 1,019 คน จังหวัดปัตตานี จำนวน 216 โครงการ คณะทำงาน 3,768 คน จังหวัดยะลา จำนวน 127 โครงการ คณะทำงาน 1,425 คน จังหวัดนราธิวาส จำนวน 56 โครงการ คณะทำงาน 614 คน รวมทั้งสิ้น 500 โครงการ คณะทำงาน 7,320 คน มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งสิ้น 15,267 คน

พื้นที่	ประเภท กิจกรรม	ระยะที่1		ระยะที่2		รวม	
		จำนวน (โครงการ)	จำนวน (คณะทำงาน)	จำนวน (โครงการ)	จำนวน (คณะทำงาน)	จำนวน (โครงการ)	จำนวน (คณะทำงาน)
สงขลา	การศึกษา			1	15	1	15
	วัฒนธรรม			2	35	2	35
	อาชีพ	10	189	15	235	25	424
	สุขภาพ			1	20	1	20
	ศาสนา	33	406	39	613	72	1,019
รวมสงขลา		43	595	58	918	101	1,513
ปัตตานี	การศึกษา	2	46			2	46
	วัฒนธรรม	2	40	10	200	12	240
	อาชีพ	39	766	24	485	63	1,251
	สุขภาพ	2	13			2	13
	ศาสนา	108	1,722	29	496	137	2,218
รวมปัตตานี		153	2,587	63	1,181	216	3,768
ยะลา	การศึกษา			41	459	41	459
	วัฒนธรรม					0	0
	อาชีพ	6	122	12	102	18	224
	สุขภาพ			2	40	2	40
	ศาสนา	65	695	1	7	66	702
รวมยะลา		71	817	56	608	127	1,425
นราธิวาส	การศึกษา					0	0
	วัฒนธรรม			3	45	3	45
	อาชีพ	2	11	4	45	6	56
	สุขภาพ	1	10			1	10
	ศาสนา	30	289	16	214	46	503
รวม นราธิวาส		33	310	23	304	56	614
รวมทั้งหมด		300	4,309	200	3,011	500	7,320

2.2 พัฒนาและเชื่อมโยงระบบข้อมูล และฐานข้อมูลการขยายผล โดยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการเชื่อมโยงข้อมูลเชิงพื้นที่ และข้อมูลเชิงบรรยายในโครงงานวิจัยกิจกรรมทางเลือก (Alternative Activity Research)

2.2.1 พื้นที่การจัดกิจกรรมโครงการ “เฮาะกิตอ”

โครงการ “เฮาะกิตอ” ดำเนินการในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลา (อำเภอจะนะ เทพา นาทวี และสะบ้าย้อย) ประกอบด้วย 37 อำเภอ 288 ตำบล 1,894 หมู่บ้าน ระยะที่ 1 ปี 2555 และ ระยะที่ 2 ปี 2556 ดำเนินการในพื้นที่ 33 อำเภอ 112 ตำบล 238 หมู่บ้าน (รูปที่ 1) จังหวัดปัตตานี จำนวน 216 โครงการ (ร้อยละ 43.2) ยะลา จำนวน 127 โครงการ (ร้อยละ 25.4) นราธิวาส จำนวน 56 โครงการ (ร้อยละ 11.2) และสงขลา จำนวน 101 โครงการ (ร้อยละ 20.2) พื้นที่กิจกรรมเดิม 193 หมู่บ้าน จำนวน 430 โครงการ (ร้อยละ 86.0) พื้นที่ใหม่ 45 หมู่บ้าน จำนวน 70 โครงการ (ร้อยละ 14.0)

รูปที่ 1 การขยายพื้นที่กิจกรรมโครงการ “เฮาะกิตอ” ระยะที่ 1/2555 และระยะที่ 2/2556

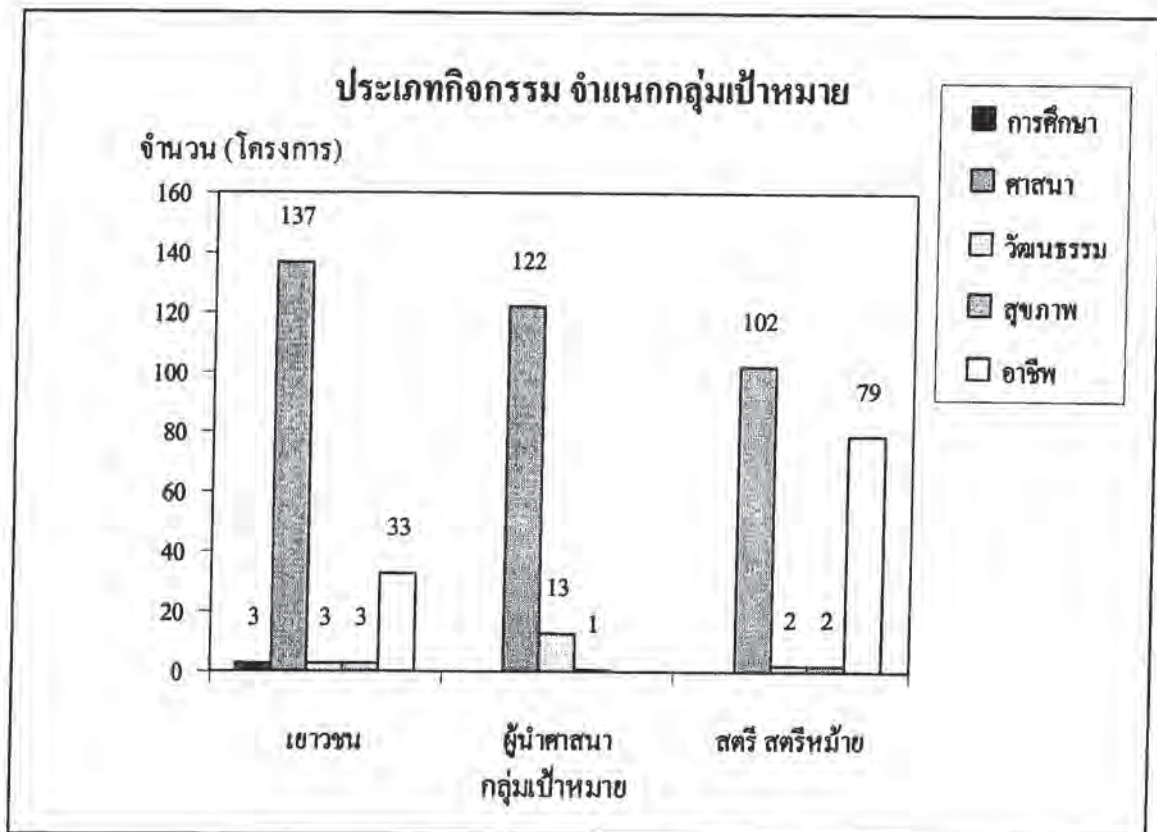
2.2.2 กลุ่มเป้าหมาย และประเภทกิจกรรมโครงการ “เฮาะกิตอ”

กลุ่มเป้าหมายเพื่อเด็ก/เด็กกำพร้า/เยาวชน จำนวน 179 โครงการ (ร้อยละ 35.8) สตรี/สตรีหม้าย/สตรียากไร้ จำนวน 185 โครงการ (ร้อยละ 37.0) ผู้นำศาสนา จำนวน 136 โครงการ (ร้อยละ 27.2) ประเภทกิจกรรมด้านการศึกษา จำนวน 3 โครงการ (ร้อยละ 0.6) วัฒนธรรม จำนวน 18 โครงการ (ร้อยละ 3.6) สุขภาพ 6 โครงการ (ร้อยละ 1.2) ศาสนา 361 โครงการ (ร้อยละ 72.2) อาชีพ จำนวน 112

โครงการ (ร้อยละ 22.4) เป็นกิจกรรมใหม่ในชุมชน จำนวน 239 โครงการ (ร้อยละ 47.8) กิจกรรมเดิม จำนวน 261 โครงการ (ร้อยละ 52.2) (ตารางที่ 2) ได้รับการสมทบงบประมาณจากชาวบ้าน อบต.

ตารางที่ 2 กลุ่มเป้าหมายและประเภทกิจกรรมโครงการ “เฮาะก๊อต”
ระยะที่ 1/2555 และระยะที่ 2/2556

ข้อมูลกิจกรรมโครงการ “เฮาะก๊อต”	ระยะที่1 (จำนวน)	ระยะที่2 (จำนวน)	รวม (จำนวน)	ร้อยละ
กลุ่มเป้าหมาย				
ผู้นำศาสนา	87	49	136	27.2
เยาวชน	99	80	179	35.8
สตรี สตรีหม้าย	114	71	185	37
ประเภทกิจกรรม				
การศึกษา	2	1	3	0.6
วัฒนธรรม	2	16	18	3.6
สุขภาพ	3	3	6	1.2
อาชีพ	57	55	112	22.4
ศาสนา	236	125	361	72.2
กิจกรรมที่เคยทำ/มีในชุมชนมาก่อน				
กิจกรรมไม่เคยทำมาก่อน	196	43	239	47.8
กิจกรรมที่เคยทำมาก่อน	104	157	261	52.2

รูปที่ 2 โครงการ “เฮาะกิดอ” ระยะที่ 1/2555 และระยะที่ 2/2556

จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและประเภทกิจกรรม

กิจกรรมของกลุ่มเป้าหมายเยาวชนมี จำนวน 179 โครงการ ซึ่งกิจกรรมส่วนใหญ่ คือ กิจกรรมทางด้านศาสนา จำนวน 137 โครงการ (ร้อยละ 76.5) รองลงมา คือ กิจกรรมทางด้านอาชีพ จำนวน 33 โครงการ (ร้อยละ 18.4)

กิจกรรมของกลุ่มเป้าหมายสตรี สตรีหม้ายมี จำนวน 185 โครงการ ซึ่งกิจกรรมส่วนใหญ่ คือ กิจกรรมทางด้านศาสนา จำนวน 102 โครงการ (ร้อยละ 55.1) รองลงมา คือ กิจกรรมทางด้านอาชีพ จำนวน 79 โครงการ (ร้อยละ 42.7)

กิจกรรมของกลุ่มเป้าหมายผู้นำศาสนามี จำนวน 136 โครงการ ซึ่งกิจกรรมส่วนใหญ่ คือ กิจกรรมทางด้านศาสนา จำนวน 122 โครงการ (ร้อยละ 89.7) รองลงมา คือ กิจกรรมทางด้านวัฒนธรรม จำนวน 13 โครงการ (ร้อยละ 9.6)

ตารางที่ 3 ประเภทกิจกรรมโครงการ “เฮาะกิดอ” ระยะที่ 1/2555 และระยะที่ 2/2556

ประเภทกิจกรรม	เยาวชน		สตรี สตรีหม้าย		ผู้นำศาสนา		รวมทั้งสิ้น	
การศึกษา	3	1.7	-	-	-	-	3	0.6
วัฒนธรรม	3	1.7	2	1.1	13	9.6	18	3.6
อาชีพ	33	18.4	79	42.7	-	-	112	22.4
สุขภาพ	3	1.7	2	1.1	1	0.7	6	1.2
ศาสนา	137	76.5	102	55.1	122	89.7	361	72.2
รวมทั้งสิ้น	179	100.0	185	100.0	136	100.0	500	100.0

โครงการผ่านการประชุมปรึกษาหารือกับผู้ร่วมทำงานหรือคนในชุมชน ผู้นำศาสนา กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรือ ผู้นำศาสนาที่เป็นที่นับถือในหมู่บ้าน จำนวน 495 โครงการ (ร้อยละ 99.0) และไม่มีการประชุมปรึกษาหารือ จำนวน 5 โครงการ (ร้อยละ 1.0) ดำเนินการโดยหัวหน้าโครงการ 297 คน เป็นหัวหน้าโครงการใหม่ที่ไม่เคยได้รับทุนกิจกรรมตามโครงการ “เฮาะกิดอ” มาก่อน จำนวน 226 คน (ร้อยละ 50.9) และหัวหน้าโครงการที่มีประสบการณ์ร่วมโครงการ “เฮาะกิดอ” มาก่อน จำนวน 218 คน (ร้อยละ 49.1) แต่ละโครงการมีจำนวนคณะทำงานเฉลี่ย 14.6 คน (น้อยที่สุด 1 คน –มากที่สุด 58 คน)

ข้อมูลหัวหน้าโครงการ

หัวหน้าโครงการมีจำนวน 444 คน เป็นหัวหน้าโครงการที่ไม่เคยมีประสบการณ์ทำกิจกรรมมาก่อน จำนวน 226 คน (ร้อยละ 50.9) เคยมีประสบการณ์ทำกิจกรรมมาก่อน จำนวน 218 คน (ร้อยละ 49.1) ผู้ชาย จำนวน 225 คน (ร้อยละ 50.7) หญิง จำนวน 219 คน (ร้อยละ 49.3) นับถือศาสนาอิสลาม จำนวน 428 คน (ร้อยละ 96.4) ศาสนาพุทธ จำนวน 16 คน (ร้อยละ 3.6) อายุเฉลี่ย 39.1 ปี (อายุน้อยที่สุด 10 ปี อายุมากที่สุด 86 ปี) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่/ทำสวน/ทำนา/เลี้ยงสัตว์ จำนวน 139 คน (ร้อยละ 31.3) (ตารางที่ 4) สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 124 คน (ร้อยละ 27.9) (ตารางที่ 4) การศึกษาสาขาระดับชั้นอิมติดาอียะห์ จำนวน 97 คน (ร้อยละ 22.7) (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ข้อมูลทั่วไปหัวหน้าโครงการ “เฮาะกิดอ” ระยะที่ 1/2555 และระยะที่ 2/2556

ข้อมูลทั่วไปหัวหน้าโครงการ	จำนวน (444 คน)	ร้อยละ
ประสบการณ์ทำกิจกรรมมาก่อน		
ไม่เคยมีประสบการณ์	226	50.9
เคยมีประสบการณ์	218	49.1
เพศ		
ชาย	225	50.7
หญิง	219	49.3
ศาสนา		
อิสลาม	428	96.4
พุทธ	16	3.6
อาชีพ		
แม่บ้าน (ทำงานบ้าน ไม่มีรายได้)	63	14.2
นักเรียน/นักศึกษา	29	6.5
รับจ้างทั่วไป/กรรมกร/ลูกจ้าง	88	19.8
ทำไร่/ทำสวน/ทำนา/เลี้ยงสัตว์	139	31.3
ประมง	19	4.3
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	33	7.4
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	27	6.1
พนักงานลูกจ้างเอกชน	23	5.2
อื่น ๆ	23	5.2
การศึกษาสามัญ		
ไม่ระบุ	1	0.2
ไม่ได้เรียน	15	3.4
ประถมศึกษา	124	27.9
มัธยมศึกษาตอนต้น/เทียบเท่า	51	11.5
มัธยมศึกษาตอนปลาย	117	26.4
ปวช./ปวท.	26	5.9
ปวศ./อนุปริญญา	26	5.9
ปริญญาตรี	72	16.2
สูงกว่าปริญญาตรี	8	1.8
อื่น ๆ	4	0.9

ตารางที่ 5 การศึกษาศาสนาของหัวหน้าโครงการ “เฮาะกิดอ”

ระยะที่ 1/2555 และระยะที่ 2/2556จำนวน 428 คน

ข้อมูลทั่วไปหัวหน้าโครงการ	จำนวน (428 คน)	ร้อยละ
การศึกษาศาสนา		
ไม่ระบุ	2	0.5
ไม่ได้เรียน	62	14.5
ต่ำกว่าอิบติคาอียะห์	61	14.3
อิบติคาอียะห์	97	22.7
มูตาวาซีเตาะฮ์	88	20.6
ฆานาวี	82	19.2
สูงกว่าฆานาวี	36	8.4

3. ด้านการเรียนรู้ และสร้างการเปลี่ยนแปลง

3.1 สนับสนุนการจัดกิจกรรมร่วม กิจกรรม “เฮาะกิดอ” สร้างพื้นที่กลางการจัดกิจกรรมร่วมกันในชุมชน และเป็นประโยชน์ดังนี้

1. เด็กกำพร้าและผู้ด้อยโอกาสในชุมชนถูกทอดทิ้ง ชุมชนมีเด็กกำพร้าเนื่องจากเหตุการณ์ไม่สงบเพิ่มจำนวนมากขึ้น กิจกรรมเล็ก ๆ ใช้งบประมาณไม่มาก มีความเป็นไปได้สูงและได้ประโยชน์สามารถเป็นเครื่องมือในการระดมคน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี ผู้หลักผู้ใหญ่ไม่ทอดทิ้งเด็กกำพร้าและผู้ด้อยโอกาสในชุมชน และฝึกการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน เด็กผู้ด้อยโอกาสมีจิตใจร่าเริง มีส่วนร่วมและแสดงความต้องการ ความคิดเห็น คนในหมู่บ้านให้ความสำคัญต่อพวกเขาและได้มีสิ่งใหม่ ๆ ในชีวิตได้เข้าร่วมโครงการและรับฟังปัญหาของพวกเขา

2. การเข้าถึงศาสนาทั้งเด็ก และผู้ใหญ่ เริ่มตั้งแต่การอ่านอัลกุรอาน การประพาดิตนในเทศกาลต่าง ๆ ของศาสนา ศาสนาในชีวิตประจำวัน ดังนี้

การอ่านกีรออาตี (Qiraati) ที่ตาติกา เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่องการอ่านกีรออาตี กีรออาตีที่ตาติกา คือ การสอนอัลกุรอานระบบกีรออาตีเป็นวิธีการที่จะทำให้เยาวชนอ่านอัลกุรอานได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน คล่องแคล่ว ในเวลาที่รวดเร็วขึ้น ส่งเสริมบุคลากรของชุมชนให้สนใจในการเรียนรู้อัลกุรอานและตาติกา การอ่านอัลกุรอานเป็นการ واجبต้องอ่านทุกคนตั้งแต่เยาว์วัย บางชุมชนยังไม่มีกิจกรรมนี้ ส่งเสริมให้ความรู้ให้กับเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านรวมตัวกันสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ช่วยเด็กและเยาวชนให้มีคุณธรรม จริยธรรม ผู้ปกครองเด็กดีใจมาก ๆ ที่ถูก ๆ ได้อ่านอัลกุรอานได้เร็ว และห่างไกลจากยาเสพติด

การอ่านกิริอาตี (Qiraati) ผู้สูงอายุ ระบบกิริอาตีเป็นระบบจัดการเรียนรู้การอ่านอัลกุรอานเป็นคำ โดยไม่มีการสะกดคำเป็นการฝึกการอ่านอัลกุรอานเพื่อความคล่องแคล่ว อ่านได้ถูกต้องและชัดเจนตามหลักคัจญ์วิด เรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว และเป็นพื้นฐานในการอ่านคัมภีร์อัลกุรอาน

อย่างไรก็ตาม เส้นทางการถ่ายทอด เผยแพร่การอ่านอัลกุรอานแบบกิริอาตีของผู้ชุมชนอื่นที่สนใจนั้นไม่ใช่เรื่องง่ายนักเพราะครูผู้สอนต้องผ่านการสอบการอ่านกิริอาตีและมีใบประกาศนียบัตรการเรียนการสอนกิริอาตี การเรียนการสอนอัลกุรอานระบบกิริอาตีดำเนินการจนเกิดดอกเกิดผลขึ้นมากมาย ขยายชุมชนผู้ชุมชน จากการเรียนการสอนระดับเด็กเยาวชนสู่ผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ การพัฒนาทักษะการอ่าน และการเรียนสอนอัลกุรอานระบบ "กิริอาตี" ขยายพื้นที่สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

การปฏิบัติตนในเดือนรอมฎอน กิจกรรมนี้ต้องการให้เยาวชนและชาวบ้านใกล้ชิดกับอัลลอฮ์ พัฒนาการอ่านอัลกุรอานซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ได้ทำอิบาดะฮ์ในเดือนรอมฎอน เด็กและเยาวชนเห็นความสำคัญของเดือนรอมฎอน กิจกรรมการบรรยายธรรมเป็นกิจกรรมที่ทำให้คนใช้ศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจได้รับความรู้การดำเนินชีวิตให้อยู่ในหลักศาสนา สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง และยังเป็นกิจกรรมที่ทำให้คนได้มารวมตัวกันทำความดี มีความรู้เกี่ยวกับเดือนรอมฎอน และปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม พร้อมต่อยอดในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อสืบทอดในการเรียนรู้ด้านศาสนาอิสลาม นอกจากจะเป็นประโยชน์กับเด็กและเยาวชนแล้ว ยังลดสถานการณ์ภัยด้วยโอกาสของผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุอ่านอัลกุรอานถูกต้องตามหลักคัจญ์วิด ฝึกทักษะการสะกดคำที่ถูกต้อง ฝึกทักษะการอ่านได้มากขึ้น นอกจากจะสร้างสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน และสร้างสัมพันธ์กับคนต่างรุ่นต่างวัย

กิจกรรมเอ๊ะฮุดิกาฟ 10 คินฮุดทัย ปัจจุบันเยาวชนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการเอ๊ะฮุดิคาฟเท่าที่ควร การเอ๊ะฮุดิคาฟจึงเป็นกิจกรรมที่ไม่มีในเดือนอื่น ๆ นอกจากเดือนรอมฎอน กิจกรรมเอ๊ะฮุดิคาฟ 10 คินฮุดทัยสามารถประกอบอิบาดะฮ์ในคินฮุดทัยแต่ละตุล ก็อดรู บางชุมชนไม่เคยทำมาก่อน ชุมชนจึงให้การร่วมมือเป็นอย่างดี เยาวชนได้พัฒนาคุณภาพชีวิต พร้อมสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นการลดช่องว่างระหว่างวัยระหว่างผู้ใหญ่ และเด็กเยาวชน

การเอ๊ะฮุดิคาฟทำให้คนในชุมชนสามัคคีโดยเฉพาะกลุ่มเด็กซึ่งเป็นนักเรียนที่อยู่ประจำ จำเป็นต้องมีการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ สามารถรวบรวมเยาวชนในหมู่บ้านมารวมตัวกันที่มีสติเพื่อร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การละหมาดร่วมกัน กินร่วมกัน นอนร่วมกัน บรรยายศาสนา จัดกิจกรรมกลุ่ม เป็นต้น ช่วยให้เยาวชนมีส่วนร่วมการเอ๊ะฮุดิคาฟบนมัสยิด ได้อยู่กับเพื่อน ๆ พุดคุยเรื่องศาสนา เป็นการทบทวน ความคิด การกระทำของตนเอง ดักเตือนซึ่งกันและกัน ฝึกให้เยาวชนได้ใช้เวลาส่วนตัวของตนเองจากที่พักเพื่อมาฟังเอ๊ะฮุดิคาฟในมัสยิดแทน และจะช่วยฝึกความอดทน อยากจะเห็นการเปลี่ยนแปลงชีวิตความเห็นของมุสลิมที่ดีขึ้น ตระหนักในการประกอบศาสนกิจ กระตุ้นให้ชาวบ้านมีการรวมตัวกันที่มีสติมากยิ่งขึ้น สร้างมิตรภาพของหมู่คณะ สานความรักระหว่างพี่น้องมุสลิม

ด้วยกัน เพื่อให้ชาวบ้านรู้ว่าทางภาครัฐไม่เคยละทิ้งประชาชน และให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนทุกเมื่อ เป็นการสร้างความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน

การอาบน้ำศพ หรือ การอาบน้ำอัญมณาสะฐี บุคคลในหมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่ค่อยจะมีความรู้เรื่องหลักศาสนาเท่าที่ควร โดยเฉพาะเรื่องการอาบน้ำอัญมณาสะฐี ชุมชนขาดผู้รู้จึงไม่สามารถจัดทำได้ด้วยตนเอง ต้องไปปรับผู้รู้ที่จะทำการอาบน้ำอัญมณาสะฐีจากชุมชนอื่น ทำให้เสียเวลา และบางครั้งคนนั้นไม่ว่างก็ต้องไปหาคนอื่นต่อ กว่าจะได้ทำการอาบน้ำอัญมณาสะฐีก็เลยเวลามากพอสมควร ทั้ง ๆ ที่ศาสนาอิสลามได้สอนให้ทำการฝังให้เร็วที่สุด

ศาสนาในชีวิตประจำวัน สภาพความเป็นจริงในสังคมปัจจุบันที่มีความเจริญทางด้านเทคโนโลยีมากขึ้น ซึ่งเป็นปัญหาค้างคาในการพัฒนาด้านจิตใจที่ได้รับผลกระทบจากอิทธิพลดังกล่าว ดังนั้นจึงเป็นอย่างยิ่งที่เยาวชนควรได้รับการอบรมและปลูกฝังความรู้ อัลกรุอันเป็นปัจจัยในการดำเนินชีวิตจึงมีความจำเป็นที่ต้องศึกษาอัลกรุอันเพื่อการดำเนินชีวิตไปตามเส้นทางที่เที่ยงตรง และแท้จริงที่สำคัญแบบอย่างของท่านนบีมุฮัมมัด (ซ.ล) กระตุ้นเด็กและเยาวชนสนใจศึกษาแนวทางศาสนาเพื่อเป็นแบบอย่างให้รุ่นต่อ ๆ ไปมีส่วนเสริมจริยธรรมแก่น้อง ๆ กลุ่มเยาวชน เป็นกลุ่มที่ทุกคนจะต้องให้ความสำคัญ เพราะเยาวชนเป็นที่พึ่งแห่งชาติ ศาสนา ฉะนั้น ผู้นำศาสนาจะต้องให้ความรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชน จึงมีการร้องขอของประชาคมหมู่บ้านในการที่จะสร้างบุคลากรคนรุ่นใหม่มาแทนที่ การสร้างจิตสำนึกให้พี่น้องชาวบ้านมีความเลื่อมใสศรัทธาความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ จึงจัดเยาวชนให้อยู่ในขอบเขตของอิสลามอย่างสมบูรณ์แบบได้

3. **สภาพของชุมชน** การศึกษาสภาพชุมชน ชุมชนสะท้อนปัญหา คือ คนในชุมชนมีรายได้ไม่เพียงพอ ไม่มีงานทำ สมาชิกในหมู่บ้านต่างคนต่างอยู่ต่างคนต่างทำ ไม่มีการรวมกลุ่ม ไม่เป็นเอกภาพ มีการแตกแยกของชุมชน ขาดความสามัคคีและความร่วมมือ ขาดการประชุม สมัยนี้เยาวชนในหมู่บ้านไม่ค่อยจะเรียน เยาวชนที่ว่างงานจะไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด จัดกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนรู้ถึงโทษของยาเสพติด ต้องการสร้างอนาคตให้กับเยาวชนในหมู่บ้าน คือความสนใจของเด็กในเรื่องหน้าที่ของตัวเองที่มีต่อชุมชน ปัญหาผู้นำขาดวิสัยทัศน์ การบริหารผู้ได้ปกครอง ผู้นำศาสนาไม่เข้าใจบทบาทและหน้าที่ที่ถูกต้อง ผู้รู้ไม่มีความเสียสละ ชุมชนไม่รู้เรื่องเอะยะฮุดกิฟ ขาดทักษะการอ่านอัลกรุอันเบื้องต้น ไม่มีการรวมตัวของคนในชุมชนที่มีสยิดอย่างเป็นรูปธรรม ไม่มีเอะยะฮุดกิฟที่มีสยิด ถ้าคนในชุมชนไม่มีจิตสำนึกที่จะแก้ไข ห่างไกลศาสนา อนาคตต่อไปจะเป็นอย่างไร เราต้องแก้เพื่อลูกหลานของเราในชุมชน หมู่บ้าน เพื่อที่จะทำให้เกิดความสันติสุขอย่างยั่งยืนต่อไป ต้องแก้แบบศาสนาบำบัด ควบคู่กันสร้างภูมิคุ้มกันในทุก ๆ ด้าน และห่างไกลยาเสพติด

4. **สร้างพื้นที่กลางในชุมชน** ชาวบ้านต้องการมีพื้นที่กลางในการทำกิจกรรมตามความถนัด ความรู้ และประสบการณ์ที่ตนเองมีอยู่โดยไม่เลือกข้างแบ่งขั้ว การจัดกิจกรรม “เฮาะกิดอ” จึงเป็นรูปธรรมที่เด่นชัด มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมในชุมชน ชุมชนได้รับข้อมูลในหมู่บ้าน และได้รับความร่วมมือจากทางรัฐ แต่ควรปรับปรุงการประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่มีอยู่ให้ทั่วถึง

5. **ครอบครัว ณ ปัจจุบัน**นี้ความเป็นพ่อลูกกันนั้น พ่อแม่ต่างก็ออกจากบ้านไปทำงานไม่ค่อยมีเวลาอบรมบุตรหลานและการเอาใจใส่ครอบครัวไม่เพียงพอ พ่อแม่ลูกค่อย ๆ ห่างเหินไม่เหมือนการเป็นผู้แบบคนโบราณที่เขาเหล่านั้นเวลาทานข้าวหรือทำอะไรมักจะทำร่วมกัน เด็กรู้จักเคารพมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ พ่อแม่ การจัดกิจกรรม “เฮาส์เกิตอ” สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวให้ดีขึ้น ลูกเคารพพ่อ – แม่ สมาชิกในครอบครัวรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง

สตรีและสตรีหม้ายรวมกันอยู่อย่างหลากหลายครอบครัว ครอบครัวบางกลุ่มขาดความอบอุ่นการดูแลเอาใจใส่กันในครอบครัว รายได้ไม่พอกับรายจ่าย ต่างคนต่างทำไม่มีการรวมกลุ่ม สตรีต้องการรวมกลุ่มผลักดันในหมู่บ้านเป็นคนดีรักสันติสุขและห่างไกลยาเสพติด

กลุ่มสตรีมีอาชีพเสริม ช่วยเหลือคนที่ไม่มีโอกาสได้ทำสิ่งที่อยากทำ มีวัดอุทิศในชุมชนเป็นจำนวนมากและเป็นสิ่งใช้ประโยชน์วัดอุทิศเหลือใช้ในชุมชน ปัจจุบันข้าวของราคาแพงการที่เราลงมือมาทำเอง กินเอง ปลูกเอง นอกจากจะประหยัดรายจ่าย เพิ่มรายได้ แล้วเรายังได้บริโภคผักที่ปลอดสารพิษมีรายได้เพิ่มขึ้นครอบครัวและคนในชุมชนกลับมามีสุขภาพที่ดีขึ้น ลดเวลาว่างทุกวินาทีให้เป็นประโยชน์และที่สำคัญเกิดการมีส่วนร่วมกันในชุมชน เพิ่มความสามัคคีในกลุ่มและชุมชนจะได้รู้ถึงสุขและทุกข์ซึ่งกันและกัน

6. **สุขภาพ** ช่วงเดือนรอมฎอนคนในหมู่บ้านมักจะไม่ค่อยสนใจว่าการกินอยู่ การใช้ชีวิตประจำวัน การวางตัว อย่างถูกหลักศาสนาอิสลามควรปฏิบัติอย่างไร การบรรยายธรรมในเดือนรอมฎอนนี้ขึ้นมาเพื่อสตรีในชุมชนจะได้มีความรู้เพิ่ม กินอาหารที่ถูกหลักอนามัย และปฏิบัติตนอย่างถูกวิธีในชีวิตประจำวัน เพื่อให้รู้จริงและสามารถปฏิบัติจริงต่อผู้อยู่ใกล้ตัวหรือต่อครอบครัวตนเอง คนในชุมชนรักษาสุขภาพและดูแลสุขภาพให้ถูกต้อง

7. **การเรียนรู้ด้านการศึกษาสามัญ** ปัจจุบันโรงเรียนกับชุมชนเริ่มจะห่างกันมาก เพราะสื่อเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามามีบทบาทกับเยาวชน ชุมชนทำให้โรงเรียนซึ่งเป็นสถานบันฝึกอบรมนิสัย ทำได้ยาก และต้องแก้ไขมาก จึงอยากให้ชุมชนและโรงเรียนมีความร่วมมือกันเพื่อที่จะได้ทำให้เยาวชนมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้นในสังคมปัจจุบัน พรบ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และผู้เรียนแต่ละคนมีความถนัดต่างกัน ดังนั้นการเรียนในชั้นเรียน โดยครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่เพียงฝ่ายเดียวย่อมไม่เพียงพอที่จะรอบรู้ในวิทยาการด้านต่าง ๆ ซึ่งกำลังเจริญรุดหน้าไปในปัจจุบันได้ ผู้เรียนจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างกว้างขวางจากแหล่งการเรียนรู้ ตัวบุคคลรวมทั้งห้องสมุด พัฒนาทักษะในด้านการคิดให้กับนักเรียนในระดับปฐมวัย อยากให้น้อง ๆ มีการศึกษาเพิ่มขึ้น

8. **ฟื้นฟูภูมิปัญญาชาวบ้าน** กลุ่มเยาวชนส่วนมากมีความหลงใหลในวัฒนธรรมทางซีกโลกตะวันตกมาก จนหลงลืมภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวไทยปักษ์ใต้ ศิลปพื้นบ้านที่คนรุ่นหลังไม่เคยเห็น กำลังจะสูญหายไป จึงควรรื้อฟื้นภูมิปัญญาชาวบ้าน ศิลปะวัฒนธรรมยุคบรรพบุรุษของเราขึ้นมา เช่น การรำโนราห์ การรำกลองยาว

3.2 ความรู้ก่อนทำกิจกรรม กิจกรรม “เฮอะกิดอ” กำหนดว่าต้องให้ความรู้ก่อนทำกิจกรรม สามารถสรุปประเด็นความรู้ดังนี้

คุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมในเดือนรอมฎอน หลักศรัทธาในศาสนาอิสลาม คุณธรรม จริยธรรมเพื่อเตรียมพร้อมสู่เดือนประเสริฐ มีความรู้ที่ถูกต้องในการปฏิบัติศาสนกิจ ความประเสริฐของเดือนรอมฎอน สิ่งที่ต้องปฏิบัติในเดือนรอมฎอน สิ่งที่ไม่ปฏิบัติในเดือนรอมฎอน การจุดประทัดในเดือนรอมฎอน การรู้จักระงับสติอารมณ์ในเดือนรอมฎอน บทบัญญัติ 5 ประการในศาสนาอิสลาม คุณค่าของการเย็บฮุดีกาฟ 10 คินสุคท้ายรอมฎอน การให้ความสำคัญในการทำฮุดีกาฟในเดือนรอมฎอน การส่งเสริมการทำอิบาดในเดือนรอมฎอน การให้ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ความสามัคคีกันในชุมชน วิถีปฏิบัติของศาสนามุฮัมมัด (ซล.) ที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการที่นำไปปฏิบัติได้อย่างเคร่งครัด การอ่านฮัรอรานให้ถูกต้อง บรรยายจริยธรรมและแนะนำทำการละหมาดสุนัตและฟิรดู ให้ครบ 5 เวลา การอ่านอัลกรุอานอย่างพร้อมเพรียงกัน พลังการสร้างเสริมความดีร่วมกัน การอยู่ร่วมกันในชุมชน การอ่านหนังสือกิริอาตีได้ถูกต้อง สร้างความรักความเข้าใจระหว่างกัน การใช้จ่ายในครอบครัวในเดือนรอมฎอน การดูแลสุขภาพในเดือนรอมฎอน และการปฏิบัติตัวในเดือนรอมฎอน การกินอาหารที่ถูกหลักอนามัย และออกกำลังกาย เพื่อลดความเสี่ยงในเรื่องความอ้วน

ความต้องการให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการพื้นฐานที่ต้องปฏิบัติในเดือนรอมหรือเดือนแห่งการถือศีลอด ตลอดจนการให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการปฏิบัติสู่การทำเป็นกิจวัตรประจำวัน การละหมาดอย่างถูกวิธี หลังละหมาดอัศรีทางมัสยิดได้เชิญโต๊ะครู (ผู้รู้หลักศาสนา) ผลัดเปลี่ยนกันทุกวัน เพื่อให้หลักธรรม คำสอนทางศาสนา โดยมีหัวข้อแตกต่างกันไป แต่โดยเน้นหลักคำสอนของศาสนาให้รู้บาปบุญและโลกแห่งการตัดสิน (โลกหน้า) การกินอยู่ในครอบครัวและชุมชน กิจกรรมกีฬามุสลิมถือเป็นกิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมได้ปฏิบัติตามแล้ว เพียงแต่ไม่มีโอกาสเข้าร่วมเป็นคณะ เป็นหมู่ ในช่วงเดือนอื่น ๆ การปฏิบัติศาสนกิจหลาย ๆ คน จะเกิดให้มีความสนใจร่วมกันมากขึ้นและจะเกิดความเพียรพยายามมากขึ้น

การอยู่ร่วมกันในสังคม ให้ความรู้เรื่องความสำคัญด้านการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสในหมู่บ้าน ความสำคัญของเด็กกำพร้ากับการดำรงชีวิต การใช้ชีวิตประจำวันในวัยเด็กตามหลักศาสนาและสร้างขวัญใจกับเด็กกำพร้าที่เกิดจากเหตุการณ์ไม่สงบ ส่งเสริมรายได้แก่เด็กกำพร้าเพื่อเป็นทุนในการศึกษา ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของเด็กกำพร้าในชุมชน การอยู่ร่วมกันในชุมชน ความสามัคคี ร่วมใจ การทำความดีต่อสังคม บทบัญญัติและหน้าที่ของผู้ปกครองที่ควรมีให้แก่ชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำ ชุมชน และครอบครัว ความสำคัญของการศึกษา ความสำคัญของความรักและครอบครัว ความเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและเทคโนโลยี และความปรองดองในชุมชน หน้าที่ของผู้นำในการดูแลชุมชนให้เข้มแข็งและความสงบสุขของหมู่บ้าน ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน บทบาทหน้าที่ที่ต้องทำร่วมกันในหมู่บ้าน ความเข้าใจด้านความมั่นคง ความปลอดภัย ในชีวิตประจำวัน เอาใจใส่ซึ่งกันและกันแบ่งปันความรู้ มองกัน

แง่ดี การใช้ชีวิตอย่างไร ให้มีความสุขและปลอดภัยจากภัยคุกคามต่าง ๆ การเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ พระพุทธศาสนา

การรวมตัวของกลุ่มเยาวชนในการสร้างความดี ความรู้ทางศาสนา ให้ความรู้ด้านจิตใจให้เข้มแข็ง การปฏิบัติตนต่อสามี ต่อลูก และคนในชุมชน อบรมคุณธรรม จริยธรรมแก่เยาวชน และเด็ก ทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น การฮาลาลเกะ (กิจกรรมกลุ่ม เน้นการคิด ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ปहुคฝง ทัศนคติที่ดี ความสามัคคีในกลุ่ม ทำความดีละทิ้งความชั่ว เชื้อฟงต่อผู้นำหมู่บ้าน

ความรู้เรื่องการอาบน้ำญะนาซะฮ์ ก่อนทำกิจกรรมคณะทำงานตั้งใจให้ความรู้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมในเรื่องที่เกี่ยวกับความรู้ในเรื่องการตาย หลักและวิธีการละหมาดคนตายทำอย่างไร ผู้หญิงสามารถละหมาดคนตายได้หรือไม่ การอาบน้ำให้คนตายมีวิธีปฏิบัติอย่างไร การเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมโครงการซักถามข้อสงสัย การจำลองการอาบน้ำญะนาซะฮ์ และข้อควรปฏิบัติต่อศพตามหลักการในศาสนาอิสลาม สำหรับกลุ่มสตรีได้เสริมด้วยความรู้เรื่องบทบาทสตรีต่อการอยู่ร่วมในสังคมยุคพัฒนา และการดูแลบุตรแบบฉบับท่านนบีและอุมมุลมุมินีน

ความรู้เรื่องการคลุมฮิญาบ และการตัดเย็บผ้าคลุมผม จัดอบรมกิจกรรมอาชีพการฝึกงานซึ่งเป้าหมายที่ให้ความรู้แก่ผู้ที่ร่วมกิจกรรมในครั้งนี้โดยเฉพาะ (กลุ่มสตรี) จัดอบรมเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ด้านศาสนารวมถึงการคลุมฮิญาบ ชนิดของผ้า การเลือกใช้ผ้าชนิดต่าง ๆ การประยุกต์ใช้ผ้าที่ไม่ใช่นำกลับมาดัดแปลงใหม่ การตัดเย็บผ้า ซื่อสัตย์สุจริต การทำผ้าคลุมผมคริสตัล การร้อยลูกปัดการปักผ้าคลุมผม การปักผ้าคลุมผมและการแต่งริมเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า สามารถเป็นอาชีพหลักได้ภายในครอบครัวลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ และเป็นสินค้า OTOP หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ได้

ทำไมผู้หญิงอิสลามต้องคลุมฮิญาบด้วย ฮิญาบเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ผู้หญิงมุสลิมจะต้องปฏิบัติ อนุญาตได้อย่างน้อยที่สุดของผู้หญิงก็คือ ใบหน้าและฝ่ามือ ถ้าจะปิดมากกว่านั้นก็ไม่เป็นไร เป็นที่อนุญาต ฮิญาบไม่ได้หมายถึงปิดร่างกาย แต่มันเป็นทั้งกิริยามารยาท เป็นการแสดงถึงจริยธรรมและการแสดงภาพลักษณ์ของมุสลิมที่มาปฏิวัติสังคมใน ยุคปัจจุบัน ผู้หญิงมุสลิมที่คลุมฮิญาบ เป็นการบอกเลขวานี้คือ หลักการของศาสนาอิสลามกำหนด แล้วเป็นการเผยแผ่อิสลามไปในตัวว่า นี่ฉันเป็นมุสลิมนะ ผู้หญิงมุสลิมต้องแต่งแบบนี้ เราเป็นวัฒนธรรมอิสลาม อัลลอฮ์ตรัสมาให้เรียบร้อยแล้ว ไม่มีสิทธิที่ผู้หญิงมุสลิมจะคัดค้านหรือรังเกียจ เพียงแต่ว่าสีอะไร ลักษณะแบบไหน อันนั้นไม่ว่ากัน แต่ว่าให้ปกปิดตามหลักการศาสนา เพราะฉะนั้นฮิญาบเป็นมากกว่าการคลุมศีรษะ มันเป็นการปฏิวัติทางสังคม วัฒนธรรม และจริยธรรม ฮิญาบมีเกียรติ ฮิญาบเป็นการยกเกียรติของผู้หญิง

ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพ นอกจากสตรีจะอบรมเรื่องการอ่านอัลกุรอานให้ถูกต้องตามหลักการ แล้วยังมีเนื้อหากฎหมายอิสลามในการซื้อขายสิ่งของ การสร้างจิตสำนึกให้เห็นความสำคัญของการทำงานเป็นกลุ่ม การพัฒนาศักยภาพของความเป็นผู้นำและผู้ตามในกลุ่ม การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็น

ปัจจัยหลักที่จะต้องเข้าใจซึ่งกันและกัน การทำบัญชีครัวเรือน และส่งเสริมการออม การเรียนอาชีพที่แท้จริงของผู้หญิงสตรีที่จะต้องควรรับรู้ และขอบเขตของสตรีในการทำงานอย่างแท้จริงและถูกต้องตามหลักอิสลามอย่างถูกต้อง วิธีการทำงาน วิธีการดูแลเอาใจใส่การผลิต คุณภาพผลิตภัณฑ์ วิธีการกระจายสินค้า เน้นให้สตรีเห็นคุณค่าของการทำงาน ให้รู้จักและเข้าใจตัวเองให้ได้แนวทางการทำงานที่เหมาะสมในอนาคตให้เกิดความสำเร็จที่สำคัญยิ่ง ตั้งใจให้ความรู้ด้านการประหยัดค่าใช้จ่าย สิ่งไหนเราสามารถทำได้ยากให้ทำเอง เช่น การทำน้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า น้ำยาปรับผ้านุ่มหรือสบูซักทอง

อาชีพเกษตร ประโยชน์ของผักปลอดสารพิษ ให้ความรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพของคนในหมู่บ้านในด้านการรับประทานผักต่างๆ ที่มีอยู่ทั่วไป ความรู้เกี่ยวกับการเพาะเห็ด การตลาดการขายเห็ด การปลูกมะนาวในพ้อ การเลือกกิ่งพันธุ์ การทำปุ๋ยหมัก การเลี้ยงแพะอย่างถูกวิธี

กระบวนการทำงานและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ปลากระดี่ การทำกะปิเป็นเรื่องคนรุ่นก่อนได้ใช้ภูมิปัญญาเขาถูกกึ่งจากริมชายฝั่งมาทำผ่านกรรมวิธี หลายขั้นตอน จึงจะได้กะปิที่ถูกหลักอนามัย ซึ่งคนรุ่นหลังได้ลืมไปและไม่รู้ด้วยซ้ำการทำกะปิทำกันอย่างไร

การทำอาหาร ประโยชน์ของทำอาหารเวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การรู้จักประหยัดและจะได้มีเงินเก็บเพื่ออนาคต อบรมการทำอาหารลาว-หวาน การทำขนมตาแปหรือข้าวหมาก ขั้นตอนและเคล็ดลับในการทำขนม น้ำมันมะพร้าวสกัด

การแก้ปัญหาไม้ในหมู่บ้านที่ทิ้งแล้วมาใช้ใหม่ (Recycle) น้ำเศษไม้ มาทำเป็นพวงกุญแจ ทำกรงนก จักสาน หรือประยุกต์การทำลายกระเป๋ การทำตะกร้าพลาสติก ของใช้ ของที่ระลึก

ความรู้ทักษะการคิดคณิตศาสตร์ และการจัดทำห้องสมุด ห้องสมุดมีชีวิต ด้านการศึกษาคือช่วยเสริมความรู้ คือ เข้าถึงการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาอาชีพในหมู่บ้าน ด้านวัฒนธรรมเป็นที่บำรุงรักษาวัฒนธรรมบอกความเจริญก้าวหน้าขึ้นในหมู่บ้านนั้น ด้านเศรษฐกิจ คือ ห้องสมุดก่อให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจในด้านต่างๆช่วยให้เกิดการผลิต การจำหน่าย การหมุนเวียนหนังสืออุปกรณ์ให้กว้างขวาง ช่วยสร้างงานและคนที่ให้มีความรู้ ด้านการเมืองการปกครอง คือ ห้องสมุดส่งเสริมการเมืองการปกครอง รู้จักปกครองตนเองเป็นพลเมืองดี เสริมทักษะการคิดคณิตศาสตร์ ความสำคัญของเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เพราะคณิตศาสตร์เป็นทักษะพื้นฐานการดำรงชีวิต และการศึกษาในทุกศาสตร์

3.3 **ฟื้นฟูความสัมพันธ์** สร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจต่อกันในชุมชน ผ่านการทำกิจกรรมร่วมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและพัฒนาสู่การจัดกิจกรรม เพื่อแก้ปัญหาที่ยั่งยืนให้กลุ่มเป้าหมายที่วางไว้

กรณีศึกษาพื้นที่ที่ขัดแย้งแต่ “เฮอะก็ตอ” ฟื้นฟูความสัมพันธ์

โครงการบรรยายธรรม หมู่ 1 ตำบลมะนังดาบ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส เป็นพื้นที่ที่สมาชิกในชุมชนมีการนับถือศาสนาอิสลาม 2 นิกาย คือ นิกายสุนนี (นิกายดั้งเดิม) และนิกายอะฮับบี (นิกายใหม่) เมื่อมีการจัดกิจกรรมในชุมชนต่างก็แยกจัดไม่ร่วมกิจกรรม ต่างคนต่างทำ เกิดความขัดแย้ง

สูงในชุมชน เมื่อมีการเสนอโครงการหลาย ๆ ระยะ ชุมชนเล็งเห็นความสำคัญของความรู้ที่ได้รับ ส่งผลให้มัสยิดเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน ชุมชนเรียกร้องในกิจกรรมบรรยายธรรมโดยไม่ต้องมีการหนุนเสริมทุนในการจัดกิจกรรม จะมีการจัดกิจกรรมบรรยายธรรมอาทิตย์ละ 1 ครั้ง โดยชุมชนจะมีการรวมเงินเพื่อเป็นค่าน้ำมันให้กับวิทยากร โครงการเหล่านี้ก็สามารถหลายกำแพงความขัดแย้งของชุมชน

โครงการกีฬามุสลิม 10 คีนสุดท้าย บ้านกูแบปุดะ ตำบลเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
เยาวชน ผู้นำศาสนา เยาวชน ผู้นำศาสนา ชุมชน ร่วมกิจกรรม เกิดความใกล้ชิด ลดช่องว่างระหว่างวัย ในชุมชน สร้างตัวแทนการดำเนินกิจกรรมด้านศาสนา เช่น การอาซานละหมาดแต่ละเวลาโดยเยาวชน ลดบทบาทหน้าที่ของผู้นำศาสนา สร้างความตระหนัก และความรับผิดชอบที่เกิดในวัยเด็กจะส่งผลดีเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ กิจกรรมเล็ก ๆ เพียง 5,000 บาท สามารถสร้างหนทางแห่งความดี ชุมชนเกิดความร่วมมือและสร้างกฎเกณฑ์แนวทางการแก้ปัญหาหาเสด็จ

กรณีศึกษาการยกระดับงานชุมชน

โครงการอบรมการทำจักสานจากก้านมะพร้าว หมู่ที่ 8 ตำบลบาราเฮาะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ได้เสนอโครงการต่อเฮาะกัตอ เมื่อปี 2551 เพื่อให้สตรีและสตรีหม้ายเรียนรู้การจักสานจากก้ามะพร้าว การจักสานโดยการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่กลุ่มสตรีเกิดการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่องเป็นสินค้าสู่ตลาดท้องถิ่น และต่างจังหวัด ได้จัดตั้งกลุ่มในนามกลุ่มมะกรูดหวาน โดยมีคุณรัตนา คือระขอ เป็นหัวหน้าโครงการ ส่งผลให้สมาชิกกลุ่มมีทักษะในการผลิตผลิตภัณฑ์จักสานเพิ่มมากขึ้น สามารถฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำผลิตภัณฑ์การจักสานสู่สมาชิกกลุ่ม และขยายสู่เด็กนักเรียนระดับชั้นประถมของโรงเรียนบ้านปะกาลิมปูโระที่เข้ามาเรียนรู้ภูมิปัญญาการทำผลิตภัณฑ์จักสานสมาชิกกลุ่มมีความสามัคคี รวมถึงเกิดการช่วยเหลือภายในกลุ่มมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของกลุ่มยังไม่สามารถสร้างรายได้เสริมให้แก่สมาชิกกลุ่มได้ เนื่องจาก 2 สาเหตุสำคัญ คือ 1) สมาชิกกลุ่มยังขาดความรู้และทักษะการออกแบบ การพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานให้มีรูปแบบที่หลากหลายตรงกับความต้องการของผู้บริโภค 2) สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่ขาดความรู้และทักษะการบริหารจัดการกลุ่มแบบมีส่วนร่วม จากสภาพปัญหาดังกล่าว สมาชิกกลุ่มจึงได้มีการประชุมจัดทำโครงการวิจัยนี้ โดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหา เพื่อพัฒนาทักษะ ยกระดับผลิตภัณฑ์จักสานให้เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค รวมทั้งฝึกทักษะการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มให้เกิดความเข้มแข็ง สามารถเป็นแบบอย่างแก่กลุ่มต่างๆ ในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียงได้ ทำให้เกิดหัวข้อวิจัยท้องถิ่นเต็มรูปแบบ โครงการ “ศึกษาแนวทางการพัฒนาอาชีพการทำผลิตภัณฑ์จักสานเพื่อสร้างรายได้เสริมกลุ่มแม่บ้านปะกาลิมปูโระ ตำบลบาราเฮาะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี”

3. การสร้างเครือข่ายการทำงาน การสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันทั้งหน่วยงานในชุมชน และนอกชุมชน ดังนี้

- ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) สนับสนุนทุนกิจกรรมโครงการเฮาะกิดอ จำนวน 300 ทุน ระยะที่ 1 ปี 2555 ในพื้นที่ 3 จังหวัดและสี่อำเภอตอนล่างของจังหวัดสงขลา
- องค์การออกแฟม ประเทศไทย (OXFAM) ได้ลงถ่ายภาพกิจกรรมเฮาะกิดอเพื่อการประชาสัมพันธ์ระดับประเทศ ประเด็น กีรออาดีย์ รำกรองขาว เพื่อถ่ายทอดพลังสันติภาพ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
- ศูนย์ประสานงานวิชาการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศวชต.) สนับสนุนด้านงบประมาณและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
- องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ได้สนับสนุนทุนในการทำกิจกรรมในพื้นที่
- วิทยาลัยชุมชนปัตตานี สนับสนุนการเป็นวิทยากรในการสอนทำโค้นท์จิวให้กับกลุ่มสตรีบ้านท่าแรด ม. 2 ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี
- โรงเรียนบ้านทรายขาว นำรำกลองยาวบรรจุเป็นหลักสูตรการเรียนการสอน

4. ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ระดับชุมชน มีรายได้ มีการรวมกลุ่ม ให้ความร่วมมือ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สร้างการมีส่วนร่วมให้มีความเข้มแข็งเกิดขึ้นในชุมชน มีความปรองดอง ใกล้ชิด พบปะพูดคุย เกิดความเข้าใจระหว่างชุมชนชาวไทยพุทธและมุสลิม มีความอดทน มีความสามัคคีในกลุ่มมากขึ้น เข้าใจและปฏิบัติตามหลักศาสนามากขึ้น เกิดการพัฒนาชุมชน เกิดการให้ ความเสียสละ

- ประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน ดำเนินงานพื้นที่ร่วมกับ อบต. ได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมจาก อบต. กชน. และ สกว. ได้รับความร่วมมือของผู้นำหมู่บ้าน ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในชุมชน ชุมชนเข้มแข็ง เกิดความสามัคคี ในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง และกระตือรือร้นที่เข้าร่วมโครงการ
- รู้จักแบ่งใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ช่วงวันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ หลังจากเสร็จภารกิจจากงานบ้าน ช่วงเวลา 09.00 - 12.00 น.

เด็กกำพร้า เด็ก เยาวชน กีรออาดีทำให้เด็กมีพัฒนาการอ่านอัลกรุอาน ได้อย่างรวดเร็ว สามารถอ่านอัลกรุอานได้อย่างถูกต้องตามหลักกีรออาดี กระตุ้นให้เด็กอยากจะเรียนรู้มากขึ้น เด็ก ๆ เริ่มหันมาเรียนรู้วิถีอิสลามมากขึ้น ได้เข้าใจวิธีการของหลักศาสนาที่ถูกต้อง มีการซักถามและเกิดข้อสงสัยที่หลากหลาย เด็กมีความรู้ด้านศาสนาอ่านอัลกรุอานได้ถูกต้อง มีจิตสำนึกในการปฏิบัติศาสนกิจ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองนางที่ดีมากขึ้น เกิดความภูมิใจที่คนในชุมชนไม่ทอดทิ้ง มีความเข้าใจและตระหนักในการปฏิบัติตัวในเดือนรอมฎอน การเตรียมความพร้อมทั้งกายและใจในเดือนรอมฎอน พบว่าเยาวชนที่ออกกะวะห์แล้วนั้นขยันละหมาด ขยันไปมัสยิด เกิดความสามัคคีในชุมชน

- เด็กกำพร้า เยาวชน และชาวบ้านรู้คุณค่าของเดือนรอมฎอน มีจิตสำนึกการปฏิบัติศาสนกิจมากขึ้น เยาวชนรู้ และเข้าใจหลักศาสนา เป็ดปอซอ (ละศีลอด) ร่วมกันที่มัสยิด อ่านอัลกรุอาน ละหมาด บรรยาย

คุณค่าพอขอ มีการสาธิตรูปแบบเพื่อเสริมทักษะในการที่จะปฏิบัติในภายภาคหน้า เยาวชนและชาวบ้าน ได้ปรึกษาและเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมกันเอื้อมติกาฟ ผู้ปกครองเด็กและคนในชุมชนให้ความสนใจ คึง เยาวชนเข้ามาหาผู้ปกครองและผู้นำศาสนามากขึ้น ชุมชนร่วมบริจาคเงิน ขนบ อุปกรณ์การเรียน เด็กมีความสัมพันธ์กับเพื่อนที่ดี (อัครลาค) ได้ประสบการณ์และเพื่อนใหม่

- มีการอบรมครูเพื่อสอนกิริยาอาติ เยาวชนได้แหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ เยาวชนมีความเชื่อถือผู้ปกครองมากขึ้น เพิ่มความรับผิดชอบสูง ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เยาวชนห่างไกลยาเสพติด ผู้ใหญ่ให้ความสำคัญกับเด็กมากขึ้น ผู้ใหญ่ให้ความสนใจเรื่องศาสนามากขึ้น ผู้ปกครองและผู้นำศาสนาสบายใจมากขึ้น เด็กมีความเคารพต่อผู้ใหญ่ผู้ใหญ่

- เด็กเยาวชนกำพร้าใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เด็กเยาวชนกำพร้ามีอาชีพ เด็กและเยาวชนมีความสนใจในการใช้ห้องสมุดไปเรียนรู้หันมาขยันอ่านหนังสือมากขึ้น ได้ค้นพบผู้ที่มีความเก่งในแต่ละด้าน ทำให้บุคลิกภาพของทุกคนดีขึ้น

- เด็กมีความสนใจในการรับฟัง มีความเคารพและความอ่อนโยนต่อผู้ปกครองและผู้ใหญ่มากขึ้น มีการให้สถามระหว่างกัน นำผู้ปกครองและคนในชุมชนมาปฏิบัติศาสนกิจที่มีสขิดมากขึ้น

สตรี สตรีหม้าย เกิดการรวมตัวของกลุ่มสตรี เกิดการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เชิญวิทยากรผู้รู้ มาสอนเกี่ยวกับอาชีพที่ทำ ฝึกปฏิบัติจริง มีการพบปะเพื่อแลกเปลี่ยน หางบประมาณและทุนสนับสนุน จากองค์กรต่าง ๆ จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ ออกแบบชิ้นงาน ถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกตามความสามารถ ลงมือปฏิบัติ หาดตลาดเพื่อวางจำหน่ายของดิษายแคนใต้ (ศอ.บต.) หน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ได้รูปแบบ ผลิตภัณฑ์ตามยุคสมัย ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์และศักยภาพของผู้ผลิต พร้อมรับคำติชมและคำแนะนำจาก ผู้บริโภค สามารถผลิตผลผลิตได้เกินเป้า จากความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ได้ทำให้สมาชิกกลุ่มสามารถมีอาชีพ หารายได้ให้ครอบครัว เกิดความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ผู้นำศาสนา ได้เรียกเยาวชนมาประชุมเพื่อทำกิจกรรมคะวะห์ และได้คัดเยาวชนบางส่วนไปคะวะห์ 3 วัน เพื่อพัฒนาตนเอง และเพื่อให้สนใจหลักศาสนามากขึ้น ผู้นำเริ่มมีทัศนคติที่ดีระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก คึงเยาวชนให้มีความผูกพันกับมัสยิดมากขึ้น ฟังมีการอ่านอัลกรุอาน (ฮาละเคะห์) ประวัติท่านนบี การ สอนคูอาร์ต่าง ๆ เช่น คูอาร์เข้ามัสยิด คูอาร์ก่อนนอน คูอาร์กินข้าว คูอาร์เข้า ห้องน้ำ คูอาร์ขึ้นรถ คูอาร์ ฝนตก คูอาร์ละศีลอด ฯลฯ บรรยายธรรมเรื่องภาวะความเป็นผู้นำที่ดี ชุมชนได้ปฏิบัติศาสนกิจมากขึ้น และถูกต้อง ตรงต่อเวลา เช่น ละหมาดกินข้าว ถิยามุลย์ในช่วงเวลาเวลากลางคืน มีการประชุมหารือผู้นำ ศาสนาในชุมชน ภาติร่วม ผู้นำชุมชน เยาวชน ผู้นำศาสนา

พื้นที่กิจกรรม ชุมชนให้ความสนใจกิจกรรม มีคนร่วมใจปฏิบัติกิจกรรมมากขึ้น มีการปรึกษาหารือ กัน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินงาน การประชุมคณะกรรมการร่วมกับคณะกรรมการโครงการ กำหนดเวลาและตารางปฏิบัติกิจกรรม แบ่งหน้าที่ชัดเจน ทำงานเป็นทีม มีการติดตามผล ประเมินผล มีการลงทะเบียนผู้เข้าร่วมโครงการ มีคนร่วมกิจกรรมนี้มากขึ้น เห็นความตั้งใจของสมาชิกภายในกลุ่ม รวมกลุ่มสมาชิกในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง และประชาสัมพันธ้อย่างทั่วถึง

ผู้นำชุมชน (4 เสาหลัก) คนในชุมชนมีความกระตือรือร้น มีการประสานร่วมกันทำงานของคนในชุมชน คนในชุมชนให้ความร่วมมือในกิจกรรมนี้ ได้แก่ คณะกรรมการมัสยิด ครูตาดีกา เด็ก และผู้ปกครอง เยาวชนในชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้านร่วมมือกันทำกิจกรรม

5. ความประทับใจ

- หัวหน้าโครงการ และผู้แทนมีความประทับใจต่อโครงการ มีความสุขใจ จากเดิมอยู่คนเดียว ได้มิตรภาพใหม่ ๆ มีเพื่อนเพิ่มขึ้น มีความเป็นกันเอง มีความเป็นพี่น้องกัน เกิดการแบ่งปัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม และได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ซึ่งกันและกัน

- ชาวบ้านเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติทำอียาคะห์ สามารถอ่านฮัรฎูรอ่านได้ เด็กและผู้ใหญ่ทุกคนสามารถอ่านอัลกรุอ่านและอยู่ในความโปรดปรานของอัลลอฮ์ และให้ความสำคัญกับสตรีในชุมชนในการประกอบอาชีพ

- กิจกรรมได้รับความร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เห็นความร่วมมือของผู้นำ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต. ภาตต่างๆ และชาวบ้านในการร่วมทำกิจกรรม วิทยากรก็ให้ความรู้อย่างเต็มที่ เป็นการแก้ปัญหา ชาวบ้านมีความรักและความสามัคคี มีความประทับใจกับองค์กรที่สนับสนุน เกิดความภูมิใจในตัวเอง เกิดแนวคิดที่จะพัฒนาชุมชน และชุมชนมีความสุข

- การประกอบอาชีพ ทำให้ชุมชนมีการประกอบอาชีพ เพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว เกิดความภาคภูมิใจที่สามารถผลิตสินค้าออกมาตรงตามความต้องการของผู้บริโภค ความภูมิใจในฝีมือของตัวเอง และมีรายได้เสริมในช่วงปิดเทอม

6. ทบทวนหลังดำเนินกิจกรรม

- เฮาะก็ตอมีตัวตนที่ชัดเจนขึ้น เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ชาวบ้านทำโครงการเอง ผ่านการปรึกษาหารือจากสมาชิกในแต่ละหมู่บ้าน

- เกิดอาสาสมัครที่มีจิตอาสา เช่น สอนกิริยาอาดี อาบน้ำญามาชะฮุ ที่พร้อมในแต่ละหมู่บ้าน

- มีเครือข่ายหลังจากจัดอบรมพัฒนาฝีมือสตรี เช่น ทำขนมพื้นบ้าน การประดิษฐ์ของชำร่วย

- จุดประกายแก่องค์กรในท้องถิ่นเพื่อที่จะสนับสนุนและต่อยอดให้เข้มแข็งต่อไป เช่น เก็บข้อมูลเด็กกำพร้า ให้ทุนการศึกษา เป็นต้น

- ทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมเฮาะก็ตอ มีความรู้สึกสบายใจเนื่องจากทำบุญร่วมกันและได้ทำสิ่งที่อยากจะทำเพื่อพัฒนาตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

- เฮาะก็ตอ สร้างโอกาสและกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเองให้ด้านทักษะรายได้เพื่อครอบครัวและความสามัคคีในหมู่

ทั้งนี้ชุมชน และคณะกรรมการบริหารโครงการร่วมกันประเมินความสำเร็จของโครงการได้จากประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. กิจกรรมบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้
2. การปฏิบัติศาสนกิจ คนในชุมชนได้เรียนรู้ในด้านศาสนา สามารถปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนา ชุมชนได้รับความรู้เรื่องเอะฮ์ดีกาฟที่ถูกต้อง
3. เด็กมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น เช่น มีมารยาทที่ดี สามารถเป็นตัวอย่างแก่คนอื่นได้ ทำให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
4. ความภาคภูมิใจ มีความภูมิใจในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำโครงการ ได้รับการยอมรับและเห็นผลจากชุมชน
5. คุณภาพชีวิต และครอบครัว ส่งเสริมพัฒนาชีวิตที่ดี ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน มีรายได้ สมาชิกครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ดี มีเวลาให้กันและกัน
6. ความสามัคคีในชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม กิจกรรมมีจำนวนสมาชิกเพิ่มมากขึ้น เยาวชนเกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในกลุ่ม มีความสุข สนุกกับการร่วมทำกิจกรรม
7. ความเชื่อถือของชุมชน ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการร่วมกิจกรรม เพิ่มความเชื่อถือให้กับประชาชนในชุมชนกับหน่วยงานต่าง ๆ การประสานงาน การทำงานร่วมกับหน่วยงานรัฐ
8. กระบวนการผลิตที่ครบวงจร กลุ่มสตรีมีความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ได้เห็นผลงานเป็นรูปธรรม (ตัวสินค้า) เช่น ทำปุ๋ยใช้เองปุ๋ยชีวภาพทำให้ดินดี/ร่วน/ไม่ทำลายหน้าดิน มีหอมเขียวขายในชุมชน มีกะปิขายในชุมชน ไม่ต้องไปหาซื้อที่อื่นอื่น สามารถต่อยอดเป็นอาชีพหลักของครอบครัว มีอาชีพ มีรายได้ เกิดอาชีพที่ยั่งยืนให้กับครอบครัวและชุมชน ทำให้ชุมชนมีความหลากหลายในกลุ่มอาชีพและกลุ่มเงินทุนต่าง ๆ เข้ามาในชุมชน มีตลาดรับรอง/ขยายตลาดมากขึ้น สามารถจำหน่ายในหมู่บ้านและชุมชนใกล้เคียงได้ มีการจองคิวการแสดงในงานต่าง ๆ เพิ่มขึ้น มีรายได้ให้กับสมาชิกในกลุ่มอย่างต่อเนื่องจนสามารถนำงบประมาณมาต่อยอดเป็นกลุ่มออมทรัพย์เป็นกลุ่ม

7. ความยั่งยืนของกิจกรรม โครงการกิจกรรมทางเลือกในพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระดับกลุ่ม และชุมชน ที่มีความต่อเนื่องและยั่งยืน ในพื้นที่ 4 จังหวัด กรณีศึกษาตามพื้นที่ดังนี้

โครงการ	ความยั่งยืน/การขยายผล	ความประทับใจ/ความสำเร็จ
จังหวัดปัตตานี โครงการอบรมพัฒนาศักยภาพส่งเสริมสตรีมีอาชีพ (โคนัทจีว) หมู่ 2 ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี	ระยะที่ 1 ปี 2555 จัดการอบรมวิธีการทำโคนัทจีว มีอาจารย์จากวิทยาลัยชุมชนปัตตานีมาเป็นวิทยากรในการสอนการทำโคนัทจีว สอนวิธีการทำแพคเกจต่างๆให้ให้มีคุณภาพ กลุ่มก็ได้ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง การขยายผล การผลิตขนมต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เช่น ขนมกะหรี่ปั๊บ โรตีสกรอบ ปุยฝ้าย รวมถึงขนมพื้นบ้านต่าง ๆ	- กลุ่มได้ขอรับการสนับสนุนงบประมาณ เพื่อเป็นการสร้างความแปลกใหม่ให้กับกลุ่มที่จะมีขนมออกสู่ตลาดได้อย่างหลากหลาย - ทำให้สตรีมีอาชีพมีรายได้ให้กับครอบครัว - กลุ่มมีตลาดจัดส่ง เช่น ร้านค้าต่างๆ หน่วยงานราชการในพื้นที่และนุทกิจกรรมงานต่าง ๆ
โครงการกลุ่มเยาวชน เพาะเห็ด บ้านกุหมัง หมู่ที่ 4 ตำบลตาแคระ อำเภอชะอวด จังหวัดปัตตานี	สมาชิกในกลุ่มจำนวน 25 คน ประกอบด้วย เด็กกำพร้า เด็กยากจน และ เด็กเรียนหนังสือในระบบ และเด็กเรียนนอกระบบ ซึ่งทุกคนเป็นสมาชิกของกลุ่มเยาวชนเกษตร มีความสนใจและเคยได้ไปดูงานเกี่ยวกับการเพาะเห็ดนางฟ้า จึงมีความสนใจในเรื่องนี้ จึงเขียนโครงการเพื่อขอทุนจากทาง สกว. และได้ทุนรับจากทาง สกว.มาดำเนินการและต่อยอด 2 ระยะ ซึ่งเงินที่ได้รับในระยะแรกทางกลุ่มได้นำมาสร้างโรงเห็ด และนำเงินที่ได้รับในระยะหลังมาซื้อก้อนเชื้อเห็ดเพาะเห็ด	- สร้างรายได้ ทางกลุ่มได้นำเห็ดที่ได้มาขายในหมู่บ้าน และบางส่วนก็ฝากให้คนที่ทำงานโรงงานในเมืองปัตตานีไปขายที่ทำงาน ในระยะแรกกิจการดำเนินไปได้ด้วยดี - การนำเงินที่ได้จากการขายเห็ดมาหมุนเวียนซื้อก้อนเชื้อเห็ดรุ่นใหม่อีกหลายรุ่น แต่มาประสบปัญหาในช่วงฤดูฝนที่ผ่านมามีน้ำขังในบริเวณโรงเห็ด ทำก้อนเชื้อเห็ดเน่าเสียเป็นจำนวนมาก ซึ่งทางกลุ่มได้มีการประชุมและปรึกษาหารือกันว่า จะหยุดดำเนินการสักระยะเพื่อเป็นพักโรงเห็ด - กลุ่มนำเงินที่เหลือมาดำเนินการต่อ แต่อยากจะเปลี่ยนเป็นเห็ดฟางเพราะทางกลุ่มได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานที่ ตำบล

โครงการ	ความยั่งยืน/การขยายผล	ความประทับใจ/ความสำเร็จ
		บ่อทอง อำเภอนองจิก และสมาชิกก็คิดว่าถ้าทำให้ดีฟางง่ายกว่าการทำเห็ดนางฟ้า - กลุ่มขอขอบคุณ สกว. ที่สนับสนุนกลุ่มเยาวชน
โครงการรากล่องยาว หมู่ 5 บ้านทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	การเข้ามาเรียนรู้ในเวทีระยะที่ 5 โดย ด.ต. พิน แก้วทองคง ข้าราชการบำนาญ ที่มี ความสามารถและทุ่มเทชีวิตในบั้นปลายชีวิตในการถ่ายทอดความรู้การรากล่องยาวให้กับกลุ่มเยาวชน โดยในระยะแรกใช้งบประมาณตนเองทั้งที่ได้งบประมาณจากรัฐแต่ได้เฉพาะหนังสือที่มีตัวเลขแต่ไม่มีทุนสนับสนุนโครงการเหล่านี้ได้เปิดโอกาสและมอบทุน 5,000 บาท	- เพื่อสานต่อภูมิปัญญาชุมชนให้คงอยู่สืบต่อไป การถ่ายทอดรุ่นสู่รุ่นทำให้โครงการเกิดความยั่งยืน - สามารถสร้างนักรากล่องยาวรุ่นเยาวชนเพื่อสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมชายแดนใต้ให้คงอยู่สืบไป - รากล่องยาวได้บรรจุเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียนบ้านทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี - เด็กเยาวชนที่เรียนรากล่องยาว สามารถสอบเข้าได้วิทยาลัยนาฏศิลป์จังหวัดพัทลุง
โครงการสอนอัลกุรอานระบบกีรออาตี หมู่ 2 บ้านตะโละอาโฮอร์ ตำบลตะโละกาโปร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี	สนับสนุนทุนในระยะที่ 1 ปี 2555 โครงการนี้เกิดจากภาวะความไม่ปลอดภัย เพราะเด็กๆ จะนั่งรถมอเตอร์ไซด์พ่วงเพื่อเดินทางไปเรียนที่ศูนย์กีรออาตีที่ตัวอำเภอยะหริ่ง ในช่วงเวลาเย็นและกลับในเวลา 20.30น ซึ่งระยะทางเสี่ยงและเปลี่ยว จากปัญหานี้เกิดการพูดคุยกับผู้ปกครองเด็กๆ ที่ต้องการให้เด็กเรียนในชุมชนและร่วมกันแก้ปัญหาและหาทางออกโดยการเปิดสอนอัลกุรอานระบบกีรออาตี และใช้สถานที่บน	- แรกเริ่มมีผู้เข้าร่วมโครงการ เด็กเยาวชน เด็กยากไร้ จำนวน 10 คน ดำเนินกิจกรรม 8 เดือน มีนักเรียนเพิ่ม 7 คน รวม 17 คน - มีครูสอนที่ผ่านการอบรม 1 คน ครูพี่เลี้ยง 3 คน - รุ่นพี่ที่สามารถอ่านและสอนน้องๆ ได้ จำนวน 3 คน - การเรียนการสอนจะใช้ระบบพี่สอนน้อง - มีกลุ่มเป้าหมายอีกหลายคนที่ต้องการเรียนแต่จะมีปัญหาเรื่องสถานที่ซึ่งแคบ - ปัญหาจะต้องมีทางออกในอนาคตเพื่อ

โครงการ	ความยั่งยืน/การขยายผล	ความประทับใจ/ความสำเร็จ
	บ้านในการเรียนการสอน	การเรียนรู้ของเยาวชนและเพื่อนทาง อันโพรคปรานขององค์อัลลอฮ์{ซบ.}
จังหวัดยะลา โครงการสร้างกิจกรรม เพื่อเยาวชนเรียนรู้ชนม ภูมิปัญญาชาวบ้าน ตำบลบุคิ อำเภอมือ จังหวัดยะลา	รับทุนกิจกรรมระยะที่ 1 ปี 2555 ผลการดำเนินการทำชนมภูมิ ปัญญาจนถึงปัจจุบัน เช่น ชนมบู งออายุ และชนมมะละกอเชื่อม	- ระยะแรกมีผู้เข้าร่วมจำนวน 15 คน ดำเนินกิจกรรมประมาณ 1 ปี และมี ผู้สนใจและเข้าร่วม โครงการประมาณ 25 คน - เรียนแล้วสามารถนำไปใช้ใน ครอบครัวได้ - ความสำเร็จที่ได้มาจากความร่วมมือ ของผู้เข้าร่วมโครงการ หัวหน้าโครงการ ประชาสัมพันธ์ทั่วถึง - ชนมภูมิปัญญาสามารถดึงดูดความ สนใจ
โครงการ อบรมการ รักษาสุขภาพเพื่อ ผู้สูงอายุ หมู่ 5 ตำบลสะ เตงนอก อำเภอมือ จังหวัดยะลา	กลุ่มเป้าหมาย สตรีและสตรีหม้าย โดยได้รับการสนับสนุนทุน กิจกรรมใน ระยะที่ 5 ดำเนิน กิจกรรมทุกๆ เวลาเย็น	- เป็นเวทีพบปะสตรีผู้สูงอายุและเป็น ช่วงเวลาที่ดีของกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อรักษา สุขภาพ โดยการออกกำลังกาย - ได้รับความรู้เรื่องการรักษาสุขภาพ อย่างถูกต้องจากวิทยากรเจ้าหน้าที่ อนามัย - ผู้สูงอายุได้รับโอกาสในการดูแล สุขภาพอย่างถูกวิธี - สุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชนดีขึ้น - การบริการระหว่างเยาวชนด้วยกัน พร้อมด้วยสอนรุ่นน้อง
โครงการสอนทักษะการ ตัดผมชาย กลุ่มเป้าหมาย เด็ก เด็ก กำพร้าและเยาวชน หมู่ 11 ตำบลสะเตงนอก อำเภอมือ จังหวัดยะลา	กลุ่มเป้าหมาย เด็กกำพร้าและ ผู้ด้อยโอกาสในระยะที่ 6 และมี การดำเนินกิจกรรม จนถึงปัจจุบัน กิจกรรมและเกิดความยั่งยืน ระยะแรกการดำเนินกิจกรรมมี สมาชิก จำนวน 10 คน เมื่อมีการ ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องมี	- ประหยัดรายจ่ายในครอบครัว - เยาวชนมีกิจกรรมสร้างสรรค์ร่วมกัน - มีรายได้ มีชุมชนข้างเคียงเข้ามาฝึก ทักษะในการตัดผมชาย - เยาวชนสามารถตัดผมได้ และสอนรุ่น

โครงการ	ความยั่งยืน/การขยายผล	ความประทับใจ/ความสำเร็จ
โครงการร่วมมือจัด ระเบียบการจุดปะทัดใน หมู่บ้านกุเบาะ หมู่ 11 ตำบลสะเตงนอก อำเภอ เมือง จังหวัดยะลา	จำนวนสมาชิกเพิ่มรวม 30 คน ผู้นำศาสนา รับการสนับสนุนทุน ใน ระยะที่ 10 มีจำนวนสมาชิก เข้าร่วมระยะแรก 50% ของ สมาชิกในหมู่บ้านกุเบาะเมื่อ ดำเนินกิจกรรมแล้วเห็นผลการ เปลี่ยนแปลงที่ดีทำให้จำนวน สมาชิกเพิ่มขึ้นเข้าร่วมระยะหลัง 99% ของสมาชิกในหมู่บ้านกุเบาะ ปุตะ	น้องๆ ที่จะเรียนด้านการตัดผมชาย เพื่อ ประหยัดค่าใช้จ่ายของครอบครัว - เป็นกิจกรรมสร้างสังคมให้มีความสงบ - จัดสังคมไม่ให้ฟุ้งเฟ้อที่ไม่เกิด ประโยชน์ต่อสังคม - ทุกฝ่ายได้แก้ปัญหาสังคมร่วมกัน ทุก ฝ่ายหาทางแก้ปัญหาร่วมกัน ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน ผู้นำทางการและผู้นำ ธรรมชาติร่วมมือและมีจุดยืนเดียวกัน - ชาวชนได้ตระหนักถึงอันตรายจากการ จุดปะทัด
โครงการอบรมการเรียนรู้ การอ่านระบบกิริออาดี สำหรับผู้สูงอายุ ตำบล จารูนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา	กลุ่มเป้าหมาย ประเด็นสตรีและแม่ หม้าย ได้รับการสนับสนุนทุน 5,000 บาท ในระยะที่ 8 ดำเนินการการสอนอัลกุรอาน ระบบกิริออาดีสำหรับผู้สูงอายุ จนถึงปัจจุบัน การดำเนินการ แรกเริ่มมีจำนวนสมาชิกเข้าร่วม จำนวน 15 คน และปัจจุบันมี สมาชิกเข้าร่วมจำนวน 25 คน	- ความยั่งยืนเกิด การพัฒนาการเรียนการ สอนสำหรับสตรีผู้สูงอายุจากที่เรียน ไม่ได้เลยส่งผลให้เรียนได้ จำง่าย และ เรียนได้เร็ว - เกิดพี่เลี้ยงในการสอนแทนครูผู้สอน - เป็นเวทีพบปะสตรีผู้สูงอายุเปลี่ยนเป็น กลุ่มผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาการเรียนการอ่าน และเอาไปใช้ชีวิตประจำวัน - การเรียนอัลกุรอานเป็นสิ่งที่จำเป็นของ ทุก ๆ คน - หัวหน้าโครงการประชาสัมพันธ์ทั่วถึง และเห็นความสำคัญการเรียนอัลกุรอาน - เป็นกิจกรรมที่สนใจของคนที่ยัง อ่านอัลกุรอานไม่ได้ - อัลกุรอานเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุสงบ ทางใจ
โครงการอบรมการ อ่านน้ำอะหมาดูญา ชะหฺญิง หมู่ 11 ตำบล	ประเด็นผู้นำศาสนา โดยได้รับ การสนับสนุนทุน 5,000 บาท ใน ระยะที่ 7 โครงการได้ดำเนิน	ผู้เข้ารับการอบรมพร้อมที่จะเป็น วิทยากรอบรมจำนวน 3 ท่าน ความประทับใจ ของผู้อบรมได้พัฒนา :

โครงการ	ความยั่งยืน/การขยายผล	ความประทับใจ/ความสำเร็จ
สะเตงนอก อำเภอ เมือง จังหวัดยะลา	กิจกรรมจนถึงปัจจุบัน เกิดการ อบรมรุ่นพี่สู่รุ่นน้องจำนวน สมาชิกที่เข้าใจอาบน้ำละหมาด ละหมาดละหมาด ระยะเวลาจำนวน ประมาณ 10% ของสมาชิกใน หมู่บ้านกูแบปูตะ จำนวนสมาชิก ที่เข้าใจอาบน้ำละหมาดละหมาดละหมาด ละหมาด ระยะเวลาจำนวนประมาณ 70% ของสมาชิกในหมู่บ้านกูแบ ปูตะ	- ได้เป็นวิทยากรอบรมที่โรงเรียนศรีฟารี ดาบารู อำเภอ รามัน ยะลา - ได้เป็นวิทยากรอบรมที่ศูนย์เยาวชน สาธิตบันนังนุโย เมืองยะลา - ได้เป็นวิทยากรสาธิตงานมหกรรม พบปะมุสลิมภาคใต้ที่ปัตตานี - ได้เป็นวิทยากรอบรมที่มีสถิติเบ่งเสียง สะเตงนอก เมืองยะลา ความสำเร็จ - การอาบน้ำละหมาดเป็นสิ่งจำเป็น ของทุกคน - หัวหน้าโครงการประชาสัมพันธ์ทั่วถึง และถึงถึงความสำคัญของการบริการ อาบน้ำละหมาดให้กับครอบครัวและ ครอบครัวที่จำเป็น - เป็นกิจกรรมที่สนใจของคนที่ยังไม่ สามารถอาบน้ำละหมาดได้ - คนที่สามารถอาบน้ำละหมาดน้อยกว่า สังคมต้องการ
โครงการผู้นำศาสนา รวมการก่อตั้งกลุ่ม ฉาป่นกิจศพ หมู่ 3 ตำบลกาบัง อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา	ได้รับการสนับสนุนในระยะที่ 5 และ 6 ใน 2 ระยะและมีการ ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	- เก็บทุนครอบครัวละ 20 บาท ของทุก เดือน - เมื่อสมาชิกเสียชีวิต สมาชิกทุกคนจะมี การสลับเวรเพื่ออ่านคัมภีร์อัลกรุอานจน ครบ 7 วัน โดยไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆทั้งสิ้น - จะมีการเผาศูตานของสมาชิกที่เสียชีวิต จำนวน 7 วัน - เมื่อสมาชิกเสียชีวิตกองทุนจะเป็นผู้ ออกค่าใช้จ่ายในการจัดการศพกองทุน ได้ดำเนินการประมาณ 3 -4 ปีแล้ว มี กองทุนสะสมประมาณ 200,000บาท

โครงการ	ความยั่งยืน/การขยายผล	ความประทับใจ/ความสำเร็จ
โครงการการทำไข่เค็ม หมู่ 5 บ้านคอลอราแม ต. ปะแต อ. บะหา จ. ยะลา จังหวัดนราธิวาส โครงการเรียนรู้อัลกุรอานโดยระบบกีรออาตี บ้านนิบง หมู่ 3 ตำบลมะรือโบตก อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส โครงการกลุ่มสตรีกับการเรียนกีรออาตี หมู่ 5 ตำบลพร่อน อำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาส โครงการแจกชุดกีรออาตี และเรียนกีรออาตีของกลุ่มเยาวชนบ้านซีโปร์ หมู่ 4 ตำบลโฆนิค อำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาส	กลุ่มสตรีและสตรีหม้ายในชุมชนรับการสนับสนุนทุนในระยะที่ 5 จุดเด่นของการทำไข่เค็มของกลุ่มจะมีการใช้ดินจากจอมปลวกเป็นส่วนประกอบในการผลิตไข่เค็ม ระยะที่ 7 โดยมี นายมุสตากิม โต๊ะแซและนางมาซันห์ ตาเยะ เป็นผู้รับผิดชอบโครงการ ซึ่งปัจจุบันนี้ได้จัดกิจกรรมเรียนรู้อัลกุรอานระบบกีรออาตี โดยมี กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มสตรี ซึ่งการดำเนินโครงการในระยะแรกมี 15 คนแต่ปัจจุบันมีกลุ่มสตรีเพิ่มขึ้นประมาณ 30 กว่าคน ระยะ ที่ 3 ปี 2551 โดยมีนางสาว ชารีอะ ขำปลี กลุ่มเป้าหมายกลุ่มสตรีแรกเริ่ม 30 คน ได้ทำการสอนอัลกุรอานระบบกีรออาตีเป็นระยะเวลา 4 ปี ระยะที่ 5 ระหว่างเดือนมีนาคม 2552 โดยมีนายปิกรุเด็น มิง เป็น ผู้รับผิดชอบโครงการ มี กลุ่มเป้าหมายจำนวน 20 คน แต่ปัจจุบัน มีเยาวชนประมาณ 30 กว่าคน	และจะมีการจัดเก็บทุกเดือนและสวัสดิการนี้มีการดำเนินการจนถึงปัจจุบัน กลุ่มมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์จนเป็นที่ยอมรับและเป็นสินค้าที่รู้จักในชื่อ ไข่เค็มท่ามาลัย ซึ่งจะมีการผลิตสินค้าส่งตามร้านค้าในชุมชนและนอกชุมชนเป็นรายได้เสริมของกลุ่มสตรี และเป็นอาชีพเสริมหลังจากกลับจากกรีดยาง การเรียนรู้ทำให้ชาวบ้าน โดยเฉพาะกลุ่มสตรีมีการกระตุ้นตัวในการเรียนรู้ซึ่งจากเห็นผลของสตรีกลุ่มแรกสามารถกระตุ้นในการอยากเรียนรู้ของสมาชิกใหม่จากที่อ่านอัลกุรอานไม่ได้ อ่านได้และสามารถกลับมาสอนลูกหลาน และสมาชิกในครอบครัวได้ ส่งผลให้เกิดความภูมิใจ อิ่มใจ ที่อยู่ในเส้นทางของศาสนา จากระยะเวลาและความสำเร็จสามารถที่จะจุดประกายให้กับกลุ่มเยาวชนชาย – หญิงสนใจในการเรียนรู้การอ่านอัลกุรอานระบบกีรออาตีและปัจจุบันมีกลุ่มเยาวชนร่วมด้วย 28 คน ปัจจุบันพัฒนาเป็นสถาบันปอเนาะเกิดขึ้น

โครงการ	ความยั่งยืน/การขยายผล	ความประทับใจ/ความสำเร็จ
โครงการเรียนรู้วิถีชีวิตอิสลาม และโครงการการเรียนรู้อัลกุรอาน มีขึ้นในระบะที่ 3 ปี 2551 บ้านบาโงตา หมู่ 1 ตำบลบาโงสะโต อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส โครงการอบรมเยาวชน หมู่ที่ 5 ตำบลเกาะสะท้อน อำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาส โครงการตัดผมแก่เยาวชน บ้าน ก.ม. 4 หมู่ที่ 1 ตำบลเกียร์ อำเภอสฤติริน จังหวัดนราธิวาส โครงการปลูกผักบ้านบือราเป๊ะ หมู่ที่ 3 ตำบลโคกเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส	กลุ่มผู้นำศาสนา โดยมีนายปัญญา อีซารี และนางแวสะป๊ะ กุแวกามา เป็นผู้รับผิดชอบโครงการ แรกเริ่มมีกิจกรรมเพียงผู้เข้าร่วมมีประมาณ 20 กว่าคน แต่ปัจจุบันมีผู้เข้าร่วมโครงการไม่น้อยกว่า 50 คน ระบะที่ 4 ประมาณ 30 คน แต่ปัจจุบันนี้ อบต. ทำเป็นโครงการของ อบต. มีผู้เข้าร่วมในกิจกรรมประมาณ 70 คน และโครงการสังคมแห่งรักบริสุทธิ์ ระบะที่ 8 โดยมีนายอัสรี นูเกี เป็นผู้รับผิดชอบโครงการ ระบะที่ 4 กลุ่มเป้าหมายเยาวชนจำนวน 15 คน ปัจจุบันนี้ได้มีกิจกรรมอยู่ โดยมีนายอารียะ วาเซ็ง เป็นผู้รับผิดชอบโครงการ สนับสนุนในระบะที่ 5 กลุ่มเป้าหมาย 15 คน โดยกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มสตรี และกลุ่มสตรีนี้มีคติประจำใจในการเพาะปลูกว่า มือต้องจับจอบ การเพาะปลูก เช่น พริกขี้หนู ถั่วฝักยาว มะเขือ แตงกวาและบวบ	ทำให้ชุมชนพึ่งตนเองได้โดยชุมชนดำเนินกิจกรรมด้วยตนเอง โครงการนี้ได้รับระบุเป็นกิจกรรมพิเศษของโรงเรียนบ้านเกาะสะท้อน ซึ่งจะมีการจัดกิจกรรมในทุก ๆ ปี จะเป็นกิจกรรมเข้าค่ายของกลุ่มเยาวชน 2 คืน 3 วัน ซึ่งกิจกรรมนี้จะสร้างจิตอาสาเยาวชนในการจัดกิจกรรมในทุกขั้นตอน โดยจะผู้ใหญ่ใจดีให้การสนับสนุนโครงการนี้สามารถสร้างรายได้ให้กับกลุ่มเยาวชนและมีการดำเนินกิจกรรมถึงปัจจุบัน ในการเพาะปลูกแต่ละรอบนอกจากจะขายผลผลิตที่ได้รายได้ที่สามารถจุนเจือครอบครัว แล้วเมล็ดพันธุ์จะถูกเก็บเพื่อรอการเพาะปลูกในรอบต่อไป ปัจจุบันนี้ได้ดำเนินอยู่และผักของโคกเคียนเป็นที่ต้องการของตลาดมาก ไม่มีปัญหาการตลาดมีปัญหาผักไม่พอกับความต้องการของตลาด จุดเด่นผักสด ปลอดภัย เพราะกลุ่มสตรีเน้นการปลูกที่รับประทานแล้วปลอดภัยในการปลูกแต่ละครั้งนั้นครอบครัวจะนำกลับไปประกอบอาหารให้กับสมาชิกใน

โครงการ	ความยั่งยืน/การขยายผล	ความประทับใจ/ความสำเร็จ
โครงการอุดหนุนสื่อการเรียนแก่เด็กในยามวิกฤติเศรษฐกิจ บ้านแจ้หม่ม หมู่ 3 ตำบลเวียง อำเภอเวียง จังหวัดนครราชสีมา	การสนับสนุนหนังสือเรียนแก่เด็ก ตาติกา ระยะที่ 6 โดยมีนาย อาธิ ลาเต๊ะ เป็นผู้รับผิดชอบ โครงการ ปัจจุบันนี้ก็ยังสามารถใช้หนังสือเรียนนี้หมุนเวียนในการเรียนตาติกาซึ่งกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 85 คน	ครอบครัวด้วย ปกป้องทั้งคนซื้อและคนรับประทาน การลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง
จังหวัดสงขลา โครงการปฎิกริยาผัดดุมผสมสตรี หมู่ 5 ตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา	ระยะที่ 7 และได้ดำเนินกิจกรรมเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน สามารถสร้างรายได้ให้กับกลุ่มสตรี	องค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม นำเข้าบรรจุเข้าแผนพัฒนาตำบลและบรรจุเข้าหลักสูตรงานประดิษฐ์ของ โรงเรียนบ้านสะกอม โดยมีกลุ่มสตรีเป็นวิทยากร
โครงการสตรีร่วมทำกะปิ หมู่ 2 ตำบลถลิ่งชัน อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา	กลุ่มสตรี 20 คน ร่วมทำกะปิใช้วัตถุดิบจากชุมชน	มีวัตถุประสงค์แรกเพื่อการบริโภคในครัวเรือนแต่ด้วยการผลิตเป็นจำนวนมากทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ของชุมชนและกลุ่มสตรีจะนำกะปิไปขายทุกที่ที่ไปส่งผลให้กลุ่มสตรีมีรายได้และมีอาชีพ
โครงการรำนโนราห์เพื่อกลุ่มเยาวชน หมู่ 2 ตำบลคลองเป๊ะ อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา	สนับสนุนทุนในระยะที่ 3 และดำเนินกิจกรรมจนถึงปัจจุบัน	ได้บรรจุเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนใน โรงเรียน โดยมีพี่เลี้ยงที่ผลิตจากโครงการเฮาะกิดอ และภูมิปัญญาท้องถิ่น
โครงการปลูกผักเพื่อขาย หมู่ 8 ตำบลท่าหมอไทร อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา	กลุ่มสตรี สตรีหม้ายจำนวน 15 คนรับการสนับสนุนทุนในระยะที่ 10 มีการรวมตัวกันปลูกผักปลอดสารพิษ เช่น ผักบุ้ง ไข่ขี้ม ผักกาดขาว และอีกหลายชนิด	มีตลาดโดยมีแม่ค้าในชุมชนซึ่งเป็นหนึ่งในสมาชิก ร่วมกันปลูกและมีการขายผักเอง ทำให้เกิดรายได้กับกลุ่ม และเกิดการต่อยอดและเกิดความต่อเนื่องในการปลูกผักโดยกลุ่มสตรี สตรีหม้ายในพื้นที่

โครงการเอ๊ะติกาฟ 10 วันสุดท้ายของเดือนรอมฎอน

การเอ๊ะติกาฟ คือ การชำระไว้เพื่อการกระทำสิ่งหนึ่ง กล่าวกันว่าผู้ที่เก็บกักตัวอยู่กับมัสยิด ขันหมั่นเพียรเพื่อทำการอิบาดะห์ในนั้น โดยมีการเนียต การเอ๊ะติกาฟเป็นสุนนะฮ์ ให้กระทำในเดือนรอมฎอนและเดือนอื่นๆ ของปี ดังปรากฏว่าท่านนบีศ็อลลัลลอฮุอลัยฮิวะซัลลัม ได้ทำการเอ๊ะติกาฟในสิบวันของเดือนเชาวัล การทำเอ๊ะติกาฟที่ประเสริฐสุดคือภายในเดือนรอมฎอน การเอ๊ะติกาฟที่จะมีผลใช้ได้ประกอบด้วย 1) การเจตนา (เนียต) 2) ต้องอยู่ในมัสยิด ในช่วงเวลาหนึ่ง 3.) ต้องสะอาดปราศจากญุนบ, เลือดประจำเดือนและนิฟาส ร่างกายและเสื้อผ้าต้องสะอาดและปราศจากนะยิส ที่อาจทำให้มัสยิดสกปรกได้

บทเรียน การเอ๊ะติกาฟเราสามารถเข้าถึงและปฏิบัติตามสุนนะฮ์ (แบบอย่าง) ของท่านศาสดามูฮัมมัด (ซ.ล) ของกิจกรรมทางศาสนา การเอ๊ะติกาฟในช่วงสิบวันสุดท้ายของเดือนรอมฎอน เรามีโอกาสที่จะได้รับผลบุญอถมหาศาล จากอัลลอฮ์(ซ.ล) ในคืน อัล-ก๊อคร์ ซึ่งเท่ากับการทำอิบาดะห์ หนึ่งพันเดือนหรือเท่ากับแปดสิบสามปีสี่เดือนเลยทีเดียว

ประโยชน์ การเอ๊ะติกาฟมีประโยชน์มากมายทางด้านร่างกายและจิตใจ เช่น ทำให้มีโอกาสได้พักผ่อนจากการทำงานหนัก ลดภาระหน้าที่ที่มีต่อครอบครัวและสังคม ทำให้มีจิตใจที่สงบร่มเย็น ลดความเครียด และได้ความโปรดปรานจากอัลลอฮ์

โครงการรำกรองยาว ตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

กลองยาวคณะจำปิน แห่งบ้านทรายขาว เนื้อในสมุดบอกเล่าเรื่องราวสายสัมพันธ์พุทธ - มุสลิม ของคนทรายขาว ที่หยั่งรากลึกมั่นคงไม่แพ้เขานางจันทร์ ดันฐานของน้ำตกทรายขาว ทำให้เกือบลืมไปว่าขณะนี้กำลังพักค้างทำงานในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ ที่ภาพรวมกำลังระอุร้อนด้วยไฟความรุนแรงและหมอกม่านความไม่วางใจกันระหว่างผู้คน ความจริงที่รับรู้รายวันจากสื่อกระแสหลักเป็นเช่นไร คงไม่ต้องกล่าวซ้ำ หากหนังสือเล่มนี้เจตนาจะสะท้อนอีก “ความจริง” ของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้พบมา ความมุ่งมั่นของชายวัยเกษียณ ที่รักบ้านเกิด รักท้องถิ่น รักวัฒนธรรมพื้นบ้าน และยืนหยัดที่จะสื่อทอดการละเล่นกลองยาวสู่คนรุ่นลูกหลาน และซาบซึ้งถึงการยืนหยัดของสายสัมพันธ์ระหว่างพุทธ-มุสลิมแห่งบ้านทรายขาว ที่ดูจะไม่สั่นคลอนไปกับสถานการณ์ความรุนแรง เมื่อได้มาสัมผัสรับรู้ทำให้คนนอกพื้นที่ยังมีความหวังกับสันติภาพของแผ่นดินปลายด้ามขวานของเรา

โครงการปอเนาะผู้ซ่าว ตำบลโหมจิต อำเภอดากใบ จังหวัดปัตตานี

ก่อนหน้านี้ น้อยคนนักจะรู้จัก บ้านซีโปร์ ชุมชนชายขอบของตำบลโหมจิต อำเภอดากใบ แต่ด้วยแรงและความตั้งใจของคนเล็กๆ ในบ้านซีโปร์ ที่ไม่รอความช่วยเหลือจากภายนอก หากชวนกันลุกขึ้นมาทำผู้ซ่าวร้าง ให้กลายเป็นปอเนาะสำหรับเด็กๆ ที่ไม่เพียงบ่มเพาะศีลธรรม ศาสนาเท่านั้น หากยังปูพื้นฐานการงานอาชีพให้กับเด็กๆ ด้วย

โครงการจักรสานไม้ไผ่ บ้านปากกริมาปูโร๊ะ ตำบลบาราเฮาะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

งานจักสาน ต้องทำงานกันหลายขั้นตอน ตั้งแต่ตัดลำไผ่มาเหลาเป็นดอก แล้วจึงสอดสานให้เกิดเป็น ลวดลายและรูปทรงสวยงาม สำหรับบ้านปะกาลิมปูโร๊ะ งานจักสานไม่เพียงเป็นรายได้เสริมของชาวบ้าน หากขั้นตอนต่างๆ ของการทำงานยังเป็นเสมือนเครื่องร้อยรัดผู้คนที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน ผ่านการช่วยกันทำงาน หรือร่วมกันแก้ปัญหาของสมาชิกกลุ่มจักสานมะกรูดหวาน ผู้ศึกษารู้สึกตื่นเต้นทุกครั้งที่มีโอกาสลงพื้นที่ใน 3 จังหวัดภาคใต้ ที่หลายๆ คนหว้นวิตกเรื่องความปลอดภัย หรือความยากของการสื่อสารคนละภาษา โดยเฉพาะคนที่ไม่ประสาภาษามลายูถิ่นเอาเสียเลยแต่เรื่องราวและผู้ที่ได้ปะ หุดยุคตลอดเวลา 2 วันที่อยู่ในชุมชนแห่งนี้ ทำให้ได้ทั้งความเข้าใจต่อการพัฒนาการของกลุ่มจักสานมะกรูด หวาน และความเข้าใจต่อการข้ามผ่านความทุกข์ของเพื่อนมนุษย์ ที่แม้ได้สูญเสียเสาหลักของครอบครัวไป จากเหตุการณ์ความรุนแรง แต่ไม่ได้ลดทอนศักยภาพในการพัฒนาตนเองลงของเพียงได้โอกาสจาก สังคม ประสพการณ์การทำงานที่บ้านกะลิมาปูโร๊ะครั้งนี้ จึงทั้งแปลกใหม่ และรื่นรมย์กับการได้พบเห็น การสืบทอดงานฝีมือพื้นบ้านที่ยังมีชีวิตชีวา

บทที่ 4

สรุปผล ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการดำเนินงาน

ทุนสนับสนุนการวิจัยกิจกรรมทางเลือก “เฮอะกิตอ” (Alternative Activity Research: AAR) เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2543 โดยฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมกับสถาบันการศึกษา นักวิชาการ และผู้ประสานงานหน่วยประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคใต้ตอนล่าง สนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น หรือวิจัยเพื่อชุมชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ทำกิจกรรมบนฐานความต้องการร่วมที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ นำไปสู่การฟื้นฟูความสัมพันธ์ พื้นความมั่นใจให้กับชุมชน และสร้างการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมร่วมกัน รวมทั้งพัฒนากิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน ภายใต้แนวคิดการให้ชุมชนเป็นเจ้าของทุกขั้นตอน หรือที่เรียกว่า “เฮอะกิตอ” (โครงการของพวกเรา) กลุ่มเป้าหมาย เด็ก เด็กกำพร้า เยาวชน สตรี สตรีหม้าย และผู้นำศาสนา โดยมีตัวแทนจากทุกกลุ่มเป้าหมายร่วมเป็นคณะกรรมการทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์โครงการ พิจารณานุมัติ ติดตาม เชื่อมโยงโครงการ

ผลการดำเนินงานตามโครงการฯ ปี 2543 – 2554 สนับสนุนจำนวน 1,240 โครงการ และตั้งแต่เมษายน พ.ศ. 2555-มีนาคม พ.ศ. 2556 จำนวน 500 โครงการ โดยได้รับการสนับสนุนทุนจากศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวน 300 โครงการและจำนวน 200 โครงการ สนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่าย 1 ดำเนินการในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลา (อำเภอจะนะ เทพา นาทวี และสะบ้าย้อย) ประกอบด้วย 37 อำเภอ 288 ตำบล 1,894 หมู่บ้าน ระยะที่ 1 ปี 2555 และ ระยะที่ 2 ปี 2556 ดำเนินการในพื้นที่ 33 อำเภอ 112 ตำบล 238 หมู่บ้าน จังหวัดปัตตานี จำนวน 216 โครงการ (ร้อยละ 43.2) คณะทำงาน 3,768 คน ยะลา จำนวน 127 โครงการ (ร้อยละ 25.4) คณะทำงาน 1,425 คน นราธิวาส จำนวน 56 โครงการ (ร้อยละ 11.2) คณะทำงาน 614 คน และสงขลา จำนวน 101 โครงการ (ร้อยละ 20.2) คณะทำงาน 1,019 คน รวมคณะทำงาน 7,320 คน มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งสิ้น 15,267 คน พื้นที่กิจกรรมเดิม 193 หมู่บ้าน จำนวน 430 โครงการ (ร้อยละ 86.0) พื้นที่ใหม่ 45 หมู่บ้าน จำนวน 70 โครงการ (ร้อยละ 14.0)

กลุ่มเป้าหมายเพื่อเด็ก/เด็กกำพร้า/เยาวชน จำนวน 179 โครงการ (ร้อยละ 35.8) สตรี/สตรีหม้าย/สตรียากไร้ จำนวน 185 โครงการ (ร้อยละ 37.0) ผู้นำศาสนา จำนวน 136 โครงการ (ร้อยละ 27.2) ประเภทกิจกรรมด้านศาสนา 361 โครงการ (ร้อยละ 72.2) การประกอบอาชีพ จำนวน 112 โครงการ (ร้อยละ 22.4) ศิลปะวัฒนธรรม จำนวน 18 โครงการ (ร้อยละ 3.6) สุขภาพ 6 โครงการ (ร้อยละ 1.2) และการศึกษา จำนวน 3 โครงการ (ร้อยละ 0.6) เป็นกิจกรรมใหม่ในชุมชน จำนวน 239 โครงการ (ร้อยละ 47.8) และเป็นกิจกรรมที่ชุมชนดำเนินการอยู่แล้วแต่ต่อเติมสิ่งที่ชุมชนทำอยู่ให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น เป็นรูปธรรมมากขึ้น จำนวน 261 โครงการ (ร้อยละ 52.2) โครงการ “เฮอะกิตอ” สร้างพื้นที่กลางในการ

ทำกิจกรรม สร้างผู้นำ เป็นสิ่งจูงใจให้ผู้เข้าร่วมโครงการด้วยความเสียสละ และเปิดโอกาสให้ชุมชนร่วมกันทำกิจกรรมแก้ปัญหาชุมชนตามวิถีชุมชน เน้นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญคือ สตรีหม้าย เด็กกำพร้า เยาวชน และผู้นำศาสนา สร้างโอกาสให้คนในชุมชนได้มีการพูดคุยกันมากขึ้น เกิดกระบวนการดูแลซึ่งกันและกัน นำไปสู่การสร้างและฟื้นฟูความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน ทั้งในชุมชนมุสลิม และชุมชนศาสนาอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นกิจกรรมที่ตั้งอยู่บนฐานความเชื่อ ความศรัทธาทางศาสนา

การถอดบทเรียนของผู้ร่วมกิจกรรม และคณะกรรมการบริหาร โครงการ สรุปได้ว่า เฮะกิตถือเป็นเครื่องมือกระตุ้นและคงไว้ซึ่งความสามัคคีและความเข้มแข็งของคนในท้องถิ่น หัวใจสำคัญของโครงการ คือ การให้ความรู้ นำ การทำกิจกรรมด้วยกระบวนการ “ปาเกะ” และ โครงการดำเนินการติดตามประเมินผล โดยมีคณะกรรมการบริหารโครงการซึ่งเป็นตัวแทนจากชาวบ้าน คณะกรรมการเป็นผู้มีจิตอาสา คอยให้คำปรึกษาหารือ เข้าถึงทุกกลุ่ม ทุกวัย ไม่มีชนชั้น ไม่ผ่านคนหรือองค์กรกลาง ไม่มีผลประโยชน์ และการเมืองแอบแฝง และมีความโปร่งใส จึงได้รับการยอมรับจากชาวบ้าน โครงการประสบความสำเร็จซึ่งประเมินจากกิจกรรมบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การปฏิบัติศาสนกิจของคนในชุมชน เด็กมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ความภูมิใจในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำโครงการ คุณภาพชีวิต และครอบครัว ความสามัคคีในชุมชน ความเชื่อถือของชุมชน และการประกอบอาชีพมีกระบวนการผลิตที่ครบวงจร

กลไกการจัดการระดับชุมชนที่ทำเพื่อเด็ก เยาวชน พบว่า ชุมชนมีการปรึกษาหารือ มีการชี้แจงการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้ชาวบ้านทราบอย่างต่อเนื่อง มีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันในการทำกิจกรรม การช่วยเหลือเด็กกำพร้าด้วยการช่วยเหลือจากเงินซากาตของชุมชน รวมทั้งการเข้ามาดูแลด้านสุขภาพ จิตใจ อุปสรรคการศึกษา ที่สำคัญชาวบ้านจากนอกชุมชนร่วมบริจาคให้ความช่วยเหลือเด็กกำพร้าในชุมชน อบต. สนับสนุนทุนกิจกรรม

กลไกการจัดการระดับชุมชนของผู้นำศาสนา พบว่า มีการประชุมหารือกับสำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชนในระดับพื้นที่เข้ามาดูแลเรื่องหลักสูตรศาสนา เกิดระบบสวัสดิการในชุมชน เช่น การจ่ายซากาตให้กับเด็กกำพร้า เด็กยากไร้ คนชราที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ มีการอ่านอัลกรุอานเวียนตามบ้านทุกวันศุกร์ มีการประชุมประจำทุกเดือนหลังละหมาดอีซา (เวลาละหมาดเวลา 19.30 น.) ชุมชนเชื่อมั่นผู้นำชาวบ้านมาปฏิบัติศาสนกิจที่มีศรัทธามากขึ้น

กลไกการจัดการระดับชุมชนของสตรีหม้ายและกลุ่มสตรี พบว่า เกิดการรวมกลุ่มสตรี สตรีหม้ายเพื่อทำกิจกรรมการเสริมความรู้ทางศาสนาและการประกอบอาชีพ วิทยาการของกลุ่มสตรีเผยแพร่ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน เช่น สอนวิธีการจักสานไม้ไผ่ การทำอาหาร การทำผ้าคลุม ด้านการจัดการหญิงหม้าย หญิงยากไร้ ในการสนับสนุนทุนเพื่อประกอบอาชีพบนฐานความต้องการของหญิงหม้าย หญิงยากไร้ ทำให้เกิดการดูแลซึ่งกันและกัน ในความสำเร็จทำให้เกิดการดูแล ให้คำปรึกษา เกิดรายได้ เกิดความเสียสละและเกิดความสามัคคีกัน และมีเครือข่ายนอกชุมชน

2. ปัญหา และอุปสรรค

- เมื่อมีเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ทำให้คนในพื้นที่ที่จะมีการโทรแจ้งเตือนคณะกรรมการ ทำให้บางครั้งไม่สามารถลงติดตามในพื้นที่ที่รับผิดชอบได้
- บางหมู่บ้านมีคนไม่เข้าใจในการทำโครงการเหาะก็ต่อ
- บางครั้งคนทำโครงการไม่รู้เรื่องเลยเงินก็ไม่ได้รับมีคนอื่นรับเงินแทนโดยใช้ชื่อตัวเอง
- บางพื้นที่เขียนโครงการคนเดียว คิดคนเดียว แล้วใช้ชื่อคนในหมู่บ้านหรือกรรมการในมัสยิดส่งมาขอโครงการ
- มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่ของประมาณไปเป็นอย่างอื่น
- หัวหน้าโครงการบางโครงการติดต่อก็ไม่ได้
- บางโครงการผลิตแล้วผลิตอีกกับการติดตามของคณะกรรมการในการลงพื้นที่ติดตามเยี่ยมเยียนในพื้นที่
- ถนนหนทางบางพื้นที่อยากลำบากในการเดินทางติดตาม

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การสนับสนุนทุนกิจกรรม ควรสนับสนุนบนฐานความต้องการของประชาชนในพื้นที่ในฐานะผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (user) เป็นของจริง ปัจจุบันมีช่องว่างระหว่างงานวิจัยที่นักวิชาการทำกับงานวิจัยที่ชาวบ้านในฐานะผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (user) ทำ จึงต้องมีรูปแบบหรือวิธีการทำวิจัยอีกแบบหนึ่ง อาจจะเป็นโจทย์ที่น่าสนใจของการวิจัยอีกแบบหนึ่ง ซึ่งทำในเงื่อนไขที่ทำวิจัยแบบอื่นไม่ได้ ที่สามารถให้สตรีหม้าย สตรียากไร้ เด็กกำพร้า เยาวชน และผู้นำศาสนา ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

การขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง นักวิจัยชุมชนต้องยึดการวิจัยพัฒนาในชุมชนแบบเจาะลึกในพื้นที่ที่โครงการเหาะก็ต่อดำเนินการไปแล้ว การประสานงานกับ 4 เสาหลักในพื้นที่ การพัฒนาศักยภาพผู้นำ การจัดทำข้อมูลชุมชน/วิเคราะห์ชุมชน

ส่งเสริมด้านการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ทุกรูปแบบ สร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

เปิดโอกาสสตรีหม้าย สตรียากไร้ เด็กกำพร้า เยาวชน และผู้นำศาสนา สร้างศักยภาพการจัดการของตนเองบนฐานวิถีวัฒนธรรมของพื้นที่ สร้างพื้นที่กลางและกระบวนการเรียนรู้ เพื่อสร้างความมั่นใจในการสร้างศักยภาพการพึ่งพาตนเองในภาวะสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

3.2 ข้อเสนอแนะต่อโครงการวิจัยในระยะต่อไป

- การสร้าง ใช้ความรู้ และการประเมินผลโครงการ เป็นเงื่อนไขสำคัญของการดำเนินงานตามโครงการทั้งในระยะต้นและระยะยาว
- ผลสืบเนื่องจากการศึกษา ควรพัฒนาผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้นหลังจากที่ได้รับทุนเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้ได้รับทุน โดยมีการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งก่อนและหลังการร่วมกิจกรรม
- สร้างพื้นที่และกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนระหว่างผู้นำจิตวิญญาณหรือปราชญ์ชาวบ้านกับเยาวชน เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาในชุมชนสู่การสืบทอดโดยกลุ่มเยาวชน สร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิด และเพื่อสืบสานวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตให้คงอยู่กับชุมชนตลอดไป
- การสนับสนุนทุนโครงการเข้มแข็งเพื่อการขยายโครงการสู่พื้นที่ใกล้เคียง และสนับสนุนการเกิดพี่เลี้ยงที่เข้มแข็งในระดับพื้นที่และชุมชนต่อไป
- ควรมีการการถอดบทเรียนการทำงานของคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ พร้อมการศึกษาความเปลี่ยนแปลงในพื้นที่เพื่อประกอบเป็นเอกสารชุดความรู้โครงการเด่นในระดับจังหวัด
- เน้นงานวิชาการมากกว่าการให้ทุนเพื่อความเข้มข้นของโครงการและคุณภาพงาน
- ควรมีการนำเสนอกิจกรรมเด่นที่ดำเนินการตามโครงการ โดยทำการถ่ายวิดีโอทัศน์โครงการเด่นในพื้นที่ เพื่อนำเสนอ เผยแพร่ให้กับชุมชน และสาธารณชน เพราะต้องการให้มีการ ออกลูกออกหลาน และสามารถสร้างการเรียนรู้ของชุมชนต้องมองเห็นภาพ นำมาแสดงให้เห็น ให้กำลังใจ และภาคีที่สนใจ

บทที่ 5
สรุปการใช้จ่ายงบประมาณ

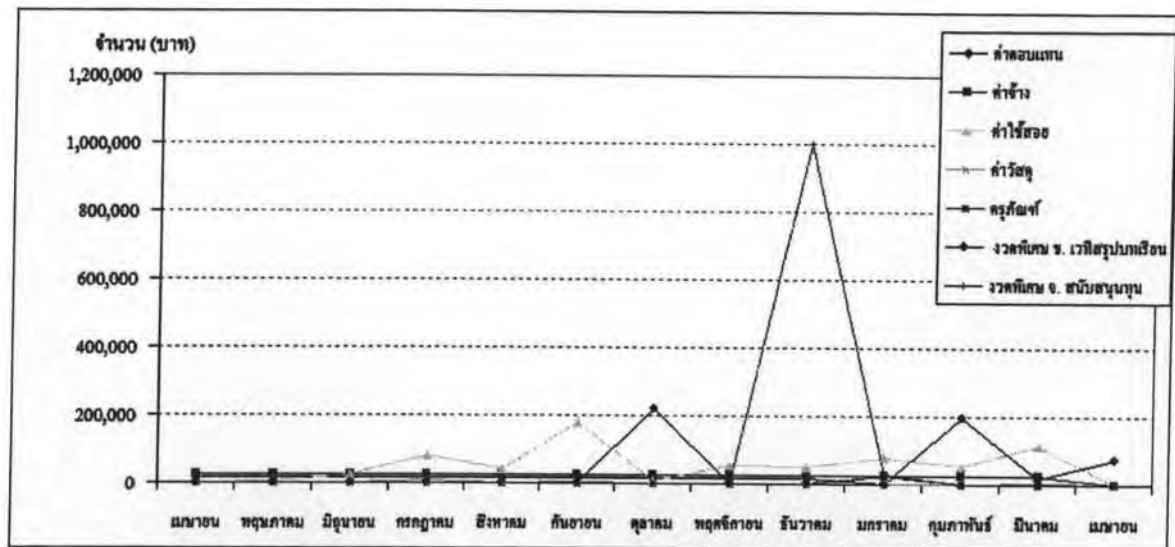
โครงการทุนสนับสนุนวิจัยกิจกรรมทางเลือก (Alternative Activity Research: AAR) เพื่อเด็กเด็กกำพร้า สตรี สตรีหม้าย ผู้นำศาสนา ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสี่อำเภอตอนล่างของจังหวัดสงขลา) สรุปรายงานการเงินประจำงวดที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2555 ถึง 30 เมษายน 2556 ดังนี้

5.1 สรุปค่าใช้จ่ายที่ตั้งไว้เดิมในสัญญา กับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง

หมวดค่าใช้จ่าย	ตั้งไว้เดิมในสัญญา	ใช้จ่ายจริง	คงเหลือ/หรือเกิน
1.ค่าตอบแทน	192,000	144,000	48,000
2.ค่าจ้าง	294,000	294,000	0
3.ค่าใช้สอย	707,640	684,021.05	23,618.95
4.ค่าวัสดุ	12,900	12,012	888
5.ค่าครุภัณฑ์	25,000	25,000	0
6.ค่าใช้จ่ายในงวดพิเศษ จ. 6.1 สนับสนุนกิจกรรม ทางเลือกทุนละ 5,000 บาท /ชุดองค์ความรู้ จำนวน 6 โครงการ	1,030,000	1,030,000	0
7.ค่าใช้จ่ายในการจัดการ ปลายทาง งวดพิเศษ ช. 7.1 เวทีสรุปบทเรียนการ ดำเนินงานโครงการ กิจกรรมทางเลือก 7.2 เวทีนำเสนอและ จัดพิมพ์ชุดองค์ความรู้ 6 โครงการ	517,800 61,800	508,139 0	9,661 61,800
รวม	2,841,140	2,697,172.05	143,966.95

5.1 สรุปค่าใช้จ่ายรายเดือนจำแนกตามหมวดตั้งแต่เดือนวันที่ 1 เมษายน 2555 - 30 เมษายน 2556

หมวด	เมษายน	พฤษภาคม	มิถุนายน	กรกฎาคม	สิงหาคม	กันยายน	ตุลาคม	พฤศจิกายน	ธันวาคม	มกราคม	กุมภาพันธ์	มีนาคม	เมษายน	รวม
ค่าตอบแทน	16,000	16,000	16,000	16,000	16,000	16,000	16,000	16,000	16,000	-	-	-	-	144,000
ค่าจ้าง	24,500	24,500	24,500	24,500	24,500	24,500	24,500	24,500	24,500	24,500	24,500	24,500	-	294,000
ค่าใช้สอย	1,500	2,652	23,845	80,914.85	41,667	177,820.35	6,821	54,094	50,530.40	78,499.45	51,221	114,456	-	684,021.05
ค่าวัสดุ	-	-	-	6,410	-	2,536	-	-	100	307	-	2,659	-	12,012.05
ครุภัณฑ์	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25,000	-	-	-	25,000
งวดพิเศษ ช. เวทีสรุป บทเรียน	-	-	-	-	-	-	219,933	-	-	-	197,706	18,000	72,500	508,139
งวดพิเศษ จ. สนับสนุน ทุน	-	-	-	-	-	-	-	-	1,000,000	30,000	-	-	-	1,030,000
รวม ค่าใช้จ่าย	42,000	43,152	64,345	127,824.85	82,167	220,856.35	267,254	94,594	1,091,130.40	158,306.45	273,427	159,615	72,500	2,697,172.05

แผนภูมิสรุปการใช้จ่ายรายเดือนจำแนกตามหมวด
(1 เมษายน ถึงวันที่ 30 เมษายน 2556)

แผนภูมิสรุปค่าใช้จ่ายแต่ละเดือนแยกตามหมวด
(ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน -30 เมษายน 2556)